

ELINIKÄISEN OPPIMISEN OHJELMA

YLEINEN EHDOTUSPYYNTÖ 2008–2010

PÄIVITYS 2010 – STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

SISÄLTÖ

JOHDANTO.....	3
1. Tämän asiakirjan käytöstä.....	3
2. Yleinen toimintaympäristö.....	4
3. Elinikäisen oppimisen ohjelman yleiset ja erityiset tavoitteet	5
4. Poikittaisohjelman edellytykset.....	6
LUKU 1 – ALAKOHTAISET OHJELMAT	7
1. Comenius – Kouluopetus	7
1.1 Liikkuvuus ja kumppanuushankkeet.....	9
1.2 Monenväliset hankkeet.....	9
1.2.1 Painopiste 1: Erialaisten opetus- ja oppimislähestymistapojen kehittäminen, jotta voidaan tukea kaikkia oppilaita omaksumaan monialaiset avaintaidot	9
1.2.2 Painopiste 2: Luku- ja kirjoitustaidon ja muiden perustaitojen parantaminen.....	9
1.2.3 Painopiste 3: Kieltenoppiminen ja kielellinen monimuotoisuus.....	10
1.2.4 Painopiste 4: Digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen avaintaitojen hankkimiseksi.....	10
1.2.5 Painopiste 5: Koulun keskeyttämisen vähentäminen	10
1.2.6 Painopiste 6: Koulun kehittäminen ja johtaminen	10
1.3 Verkostot	11
1.3.1 Painopiste 1: Laadukkaan esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittäminen	11
1.3.2 Painopiste 2: Koulun johtaminen	11
1.3.3 Painopiste 3: Yrittäjyyden tukeminen ja yhteydet työelämään.....	11
1.3.4 Painopiste 4: Digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen avaintaitojen hankkimiseksi.....	12
1.3.5 Painopiste 5: Luonnontieteiden ja tekniikan opetuksen houkuttelevuuden lisääminen.....	12
1.3.6 Painopiste 6: Erityisopetuksen kehittäminen kaikkien nuorten ja erityisesti vammaisten nuorten osallistamiseksi	12
1.3.7 Painopiste 7: Koulun keskeyttäminen	12
2. Erasmus – Korkea-asteen koulutus, ammatillinen korkea-asteen koulutus mukaan lukien	14
2.1 Liikkuvuus.....	16
2.2 Monenväliset hankkeet.....	17
2.2.1 Opetussuunnitelmien kehittämishankkeet.....	17
2.2.2 Korkeakoulujen ja työelämän väliset hankkeet.....	17
2.2.3 Korkeakoulutuksen modernisaatiohankkeet	18
2.2.4 Virtuaalikampusten kehittämishankkeet	18
2.3 Verkostot	18
2.3.1 Akateemiset verkostot	19
2.3.2 Rakenteelliset verkostot	19
3. Leonardo da Vinci – Ammatillinen perus-, jatko- ja täydennyskoulutus	20
3.1 Liikkuvuus ja kumppanuushankkeet.....	21
3.2 Monenväliset hankkeet.....	22

3.2.1	Painopiste 1: Pätevyyden ja tutkintojen läpinäkyvyys ja tunnustaminen	22
3.2.2	Painopiste 2: Ammatillisen koulutuksen järjestelmien ja käytäntöjen laadun ja houkuttelevuuden parantaminen	23
3.2.3	Painopiste 3: Ammattitaidon kehittäminen työmarkkinoiden tarpeita silmällä pitäen – Uudet taidot uusia työpaikkoja varten	23
3.2.4	Painopiste 4: Ammatillisen koulutuksen opettajien, kouluttajien ja opinto-ohjaajien osaamisen ja pätevyyden kehittäminen	24
3.3	Verkostot	24
3.3.1	ECVET-verkostot	24
3.3.2	Sidosryhmien verkostot	25
4.	Grundtvig – Aikuiskoulutus ja muut koulutusväylät	26
4.1	Liikkuvuus ja kumppanuushankkeet	27
4.2	Monenväliset hankkeet	27
4.2.1	Painopiste 1: Avaintaidot	28
4.2.2	Painopiste 2: Aikuiskoulutuksen laadun parantaminen	28
4.2.3	Painopiste 3: Aikuiskoulutuksen houkuttelevuuden ja saatavuuden parantaminen	29
4.2.4	Painopiste 4: Epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validoinnin helpottaminen	29
4.2.5	Painopiste 5: Syrjäytyneiden ja muita heikommassa asemassa olevien kansalaisten ja maahanmuuttajien aikuisopiskelun tukeminen	29
4.2.6	Painopiste 6: Myöhemmällä iällä opettaminen ja opiskelu, sukupolvien välinen opiskelu ja perheopiskelu	30
4.3	Verkostot	30
4.3.1	Painopiste 1: Kieltenoppiminen aikuiskoulutuksessa	30
4.3.2	Painopiste 2: Aikuiskoulutusta käsittelevät akateemiset verkostot	30
4.3.3	Painopiste 3: Aikuiskoulutuksen sidosryhmien verkostot	31
4.3.4	Painopiste 4: Validointi ja varmentaminen	31
	LUKU 2 – POIKITTAISOHJELMA	32
1.	Avaintoiminto 1 – Toimintapoliittinen yhteistyö ja innovointi	32
1.1	Koulutus- ja ammattikoulutusalan asiantuntijoiden ja päättäjien opintovierailut (liikkuvuus)	32
1.2	Selvitykset ja vertailevat tutkimukset	33
2.	Avaintoiminto 2 – Kielet	35
2.1	Monenväliset hankkeet	35
2.2	Verkostot	35
3.	Avaintoiminto 3 – Tieto- ja viestintäteknikka	37
3.1	Monenväliset hankkeet	37
3.2	Verkostot	38
4.	Avaintoiminto 4 – Tulosten levittäminen ja hyödyntäminen	40
	LUKU 3 – JEAN MONNET -OHJELMA	41
	Jean Monnet -ohjelman opetus-, tutkimus- ja pohdintatoimet	41

JOHDANTO

1. TÄMÄN ASIAKIRJAN KÄYTÖSTÄ

Tällä asiakirjalla päivitetään yhteisön elinikäisen oppimisen toimintaohjelman vuosia 2008–2010 koskevan yleisen ehdotuspyynnön painopisteitä. Siinä luetellaan painopistealat, joihin liittyviä hakemuksia otetaan vastaan ohjelman eri toiminnoissa. Vuosien 2008–2010 ehdotuspyyntö on pysynyt enimmäkseen ennallaan, mutta siihen on toki tehty joitakin mukautuksia, jotta painopisteiden kehittyminen otettaisiin huomioon.

Tässä asiakirjassa määritetyt painopisteet vastaavat teemoja, jotka ovat keskeisiä koulutuspolitiikan kehittämisessä Euroopan tasolla. Tavallisesti rahoitusta voidaan myöntää vain sellaisille hakemuksille, jotka koskevat näitä painopisteitä.

Yleisen ehdotuspyynnön lukijoita kehoitetaan tutustumaan myös seuraaviin asiakirjoihin:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös elinikäisen oppimisen toimintaohjelman perustamisesta vuosiksi 2007–2013¹
- elinikäisen oppimisen ohjelman ohjelmaopas, joka sisältää kuvauksen toimista sekä rahoitus- ja hallintojärjestelyt².

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös 1720/2006/EY, tehty 15 päivänä marraskuuta 2006, elinikäisen oppimisen toimintaohjelman perustamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös 1357/2008/EY, tehty 16 päivänä joulukuuta 2008, päätöksen 1720/2006/EY muuttamisesta.

² http://ec.europa.eu/education/llp/doc848_en.htm.

2. YLEINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Elinikäisen oppimisen ohjelman kaikenkattavana päämääränä on vahvistaa koulutuksen panosta Lissabonin tavoitteen saavuttamisessa eli tehdä Euroopan unionista maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin osaamiseen perustuva talous, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Elinikäisen oppimisen ohjelmasta tuetaan eritoten Koulutus 2010 -työohjelmassa³ määritetyn eurooppalaisen koulutuspolitiikan toteutusta sekä uutta eurooppalaisen yhteistyön strategista kehystä vuoteen 2020 asti. Avoimella koordinoitimenetelmällä jäsenvaltiot pyrkivät toteuttamaan elinikäisen oppimisen ja liikkuvuuden; parantamaan koulutuksen laatua ja tehokkuutta; edistämään tasapuolisuutta, sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja aktiivista kansalaisuutta ja lisäämään luovuutta ja innovointia koulutuksen kaikilla tasoilla Euroopassa.⁴

Tältä osin seuraavat uudet aloitteet ovat erityisen oleellisia tässä ehdotuspyynnössä:

- tiedonanto ”Uudet taidot uusia työpaikkoja varten” tulevien ammattitaitotarpeiden ennakoimiseksi ja yhteensovittamiseksi⁵
- yhteistyö yliopistojen ja yritysten välillä siten, kuin se on esitetty komission tiedonannossa ”Uusi kumppanuus korkeakoulujen nykyaikaistamiseksi: korkeakoulujen ja yritysten välisen vuoropuhelun EU-foorumi”⁶
- kansalaisten liikkuvuuden lisäämiseen tähtäävät toimet ja toimet, joilla pyritään varmistamaan koulutusjärjestelmien avoimuus Euroopassa ja parantamaan ulkomailla suoritettujen opintojaksojen tunnustamista⁷.

Näistä aiheista laadittuja lähdeasiakirjoja on runsaasti saatavilla koulutuksen ja kulttuurin pääosaston verkkosivuilla.⁸

Perusopetusta, korkea-asteen koulutusta, ammatillista koulutusta ja aikuiskoulutusta on käsitelty alakohtaisia ohjelmia koskevissa luvuissa.

³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm.

⁴ Neuvoston päätelmät eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista ("ET 2020"); http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/107622.pdf.

⁵ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1122_en.htm.

⁶ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1124_en.htm.

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1292_en.htm.

⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm.

3. ELINIKÄISEN OPPIMISEN OHJELMAN YLEISET JA ERITYISET TAVOITTEET

Elinikäisen oppimisen ohjelman yleiset ja erityiset tavoitteet on vahvistettu ohjelmasta tehdyn päätöksen 1 artiklassa. Ne toistetaan jäljempänä tiedoksi. Ne koskevat soveltuvin osin kaikkia ohjelman osa-alueita, ja niitä täydennetään kutakin alaohjelmaa koskevilla erityisillä ja toiminnallisilla tavoitteilla, jotka toistetaan tämän ehdotuspyynnön asiaankuuluvissa luvuissa.

Ohjelman yleisenä tavoitteena on ohjelmasta tehdyn päätöksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan edistää elinikäisen oppimisen avulla Euroopan unionin kehittymistä edistyneenä osaamiseen perustuvana yhteiskuntana, jonka talouskehitys on kestävä, jossa luodaan uusia ja parempia työpaikkoja, jossa sosiaalinen yhteenkuuluvuus on entistä suurempi ja jossa samalla varmistetaan ympäristön asianmukainen suojelu tulevia sukupolvia varten. Sen tavoitteena on erityisesti tukea Euroopan unionin koulutusjärjestelmien välistä vaihtoa, yhteistyötä ja liikkuvuutta siten, että järjestelmistä tulee laatunsa osalta maailmanlaajuisia esimerkkejä.

Ohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan

- a) myötävaikuttaa laadukkaan elinikäisen oppimisen kehittämiseen ja edistää tämän alan järjestelmien ja toimintatapojen hyvää suorituskykyä, innovatiivisuutta ja eurooppalaista ulottuvuutta
- b) tukea elinikäisen oppimisen eurooppalaisen alueen toteuttamista
- c) auttaa parantamaan jäsenvaltioissa tarjottavien elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien laatua, kiinnostavuutta ja saatavuutta
- d) lisätä elinikäisen oppimisen vaikutusta sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen, aktiiviseen kansalaisuuteen, kulttuurien väliseen vuoropuheluun, sukupuolten tasa-arvoon sekä itsensä kehittämiseen ja toteuttamiseen
- e) myötävaikuttaa luovuuden, kilpailukyvyn, työllistyvyyden ja yrittäjähengen lisääntymiseen
- f) myötävaikuttaa elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien käytön lisääntymiseen kaikenikäisten ihmisten, myös erityistarpeita omaavien ja heikommassa asemassa olevien henkilöiden, parissa riippumatta heidän sosioekonomisesta taustastaan
- g) edistää kieltenoppimista ja kielellistä monimuotoisuutta
- h) tukea tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvien, elinikäiseen oppimiseen sovellettavien innovatiivisten sisältöjen, palveluiden, opetusmenetelmien ja toimintatapojen kehittämistä
- i) kehittää elinikäisen oppimisen asemaa luotaessa ihmisoikeuksien ja demokratian ymmärtämiseen ja kunnioittamiseen perustuvaa tunnetta Euroopan kansalaisuudesta sekä kannustettaessa suvaitsevaisuuteen ja muiden kansojen ja kulttuurien kunnioittamiseen
- j) edistää laadunvarmistusta koskevaa yhteistyötä kaikilla koulutuksen aloilla Euroopassa
- k) tukea tulosten, innovatiivisten tuotteiden ja prosessien optimaalista käyttöä sekä vaihtaa hyviä toimintatapoja elinikäisen oppimisen ohjelman kattamilla aloilla, jotta yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen laatua voitaisiin parantaa.

4. POIKITTAISOHJELMAN EDELLYTYKSET

Elinikäisen oppimisen ohjelman perustamisesta tehdyn päätöksen 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti sellaisista kolmansista maista, jotka eivät osallistu elinikäisen oppimisen ohjelmaan päätöksen 7 artiklan säännösten mukaisesti, peräisin olevat kumppanit voivat osallistua Comenius-, Erasmus-, Leonardo da Vinci - ja Grundtvig-ohjelmien monenvälisiin hankkeisiin ja verkostoihin sekä poikittaisohjelman avaintoimintoihin. Tarkemmat tiedot kyseisistä toiminnoista ja osallistumissäännöt on esitetty ohjelmaoppaassa.

Liitännäistoimenpiteitä tuetaan kaikissa alakohtaisissa ohjelmissa ja avaintoiminnossa 2 (Kielet).

Kaikissa ohjelmissa pidetään erityisen tärkeänä tulosten levittämistä ja hyödyntämistä niin hankkeen, ohjelman kuin politiikan tasolla. Kaikissa hanke-ehdotuksissa on oltava selkeä suunnitelma tulosten levittämiseksi ja hyödyntämiseksi.

Arvioidessaan hakemuksia, joissa haetaan osarahoitusta aiempina vuosina rahoitettujen verkostojen uusille työohjelmille, komissio ottaa huomioon kyseisillä verkostoilla osoitetusti aikaan saadut tulokset ja uusien ehdotusten lisäarvon.

LUKU 1 – ALAKOHTAISET OHJELMAT

1. COMENIUS – KOULUOPETUS

Johdanto: Toimintaympäristö

Marraskuussa 2008 kokoontunut koulutusasioita käsittelevä neuvosto sopi eurooppalaisen yhteistyön vahvistamisesta kouluopetuksen alalla⁹. Tavoitteena on tarjota kaikille nuorille laadukasta opetusta, jonka avulla he saavat valmiudet löytää paikkansa globalisoituneessa yhteiskunnassa ja nopeasti muuttuvassa työelämässä ja kehittää täysimääräisesti kykyjään – innovointia, luovuutta ja aktiivista kansalaisuutta.

Yhteistyö perustuu yhteisiin toimiin Koulutus 2010 -työohjelmassa¹⁰ ja erityisesti avaintaitoja¹¹, opettajankoulutusta¹² ja tasapuolisuutta¹³ koskeviin toimiin. Siinä otetaan huomioon, kuinka maaliskuussa 2008 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti jäsenvaltioita vähentämään puutteellisen lukutaidon omaavien nuorten sekä koulunsa keskeyttävien määrää ja parantamaan maahanmuuttajataustaisten tai lähtökohdiltaan heikompien oppilaiden saavutustasoa ja muistutti, että luovuutta ja innovointia on vahvistettava koulutuksessa¹⁴.

Myös koulupolitiikan alan yhteistyön vahvistaminen on tärkeä edistysaskel, sillä edistyminen kohti kouluopetusta koskevia eurooppalaisia viitearvoja¹⁵ on ollut riittämätöntä: Luku- ja kirjoitustaito ei ole parantunut, koulun keskeyttämisaste ei ole vähentynyt eikä toisen asteen opintojen loppuunsaattamisaste noussut riittävän nopeasti. Vaikka matematiikan, luonnontieteiden ja tekniikan opiskelijamäärät ovat saavuttaneet tavoitetason, tyttöjen osuus on edelleen liian pieni, ja tietotekniikkaa lukuun ottamatta luvut ovat yleisesti laskusuunnassa.

⁹ Neuvoston päätelmät ”Nuorten valmistaminen 2000-lukuun: koulualan eurooppalainen yhteistyöohjelma”, neuvoston 2905. istunto – Koulutus, nuoriso ja kulttuuri, Bryssel 21. marraskuuta 2008; http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/104238.pdf.

¹⁰ http://ec.europa.eu/education/index_en.htm.

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2006/962/EY, annettu 18 päivänä joulukuuta 2006, elinikäisen oppimisen avaintaidoista, EUVL L 394, 30.12.2006, s. 10. http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm.

¹² Neuvoston ja neuvostossa kokoontuvien jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät, annettu 15 päivänä marraskuuta 2007, opettajankoulutuksen laadun parantamisesta (2007/C 300/07), marraskuu 2007; http://ec.europa.eu/education/school-education/doc832_en.htm.

¹³ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tehokkuus ja tasapuolisuus, KOM(2006) 481 lopullinen; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0481:FIN:FI:PDF>.

¹⁴ Brysselin Eurooppa-neuvosto 13. ja 14. maaliskuuta 2008 – Puheenjohtajan päätelmät; http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

¹⁵ Toukokuussa 2003 annetut neuvoston päätelmät keskimääräistä eurooppalaista suoritusta koskevista koulutuksen viitearvoista (benchmarks) ja edistymiskertomus vuodelta 2008; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm.

Kaiken kaikkiaan tällainen toimintapoliittinen kehitys ja haasteet edellyttävät vahvistettua eurooppalaista yhteistyötä, jotta

A. *kaikki* oppilaat saavat vuoden 2006 suosituksessa määritetyt elinikäisen oppimisen avaintaidot:

1. viestintä äidinkielellä
2. viestintä vieraalla kielellä
3. matemaattinen osaaminen ja perusosaaminen luonnontieteiden ja tekniikan aloilla
4. digitaaliset taidot
5. oppimistaidot
6. sosiaaliset ja kansalaistaidot
7. aloitekyky ja yrittäjäyys
8. tietoisuus kulttuurista ja kulttuurin ilmaisumuodot.

Ei siis riitä, että vain varmistetaan kaikkien oppilaiden omaksuvan kaikki avaintaidot – ainekohtaiset tai poikkialaiset – vaan lisäksi on käytettävä arviointimenetelmiä, joilla tuetaan yksilöllistä oppimista.

B. *jokainen* oppilas saa laadukasta opetusta. Tähän kuuluvat esiopetuksen antaminen kaikille, tasapuolisuuden parantaminen koulujärjestelmissä, koulun keskeyttämisen vähentäminen ja tuen antaminen yleisopetuksen yhteydessä oppilaille, joilla on erityistarpeita.

C. opettajien ja muun kouluhenkilöstön laatua parannetaan myös jatkossa. Tämä edellyttää lisää laadukkaampaa koko työuran kestävää opettajankoulutusta, tehokkaampaa opettajien työhönnottoa ja koulun johtajille annettavaa apua, jotta nämä voivat keskittyä opetuksen parantamiseen.

Komissio järjesti vuonna 2008 kuulemisen¹⁶ siitä, miten koulutuspolitiikassa voitaisiin ottaa paremmin huomioon maahanmuuton ja liikkuvuuden asettamat haasteet EU:ssa. Kuulemisen tulokset auttavat kohdentamaan politiikkaa paremmin, jotta taataan tasapuoliset tulokset kaikille oppilaille. Komissio julkaisee kuulemisesta kertomuksen syksyllä 2009.

Johdanto: Comenius-ohjelman erityiset ja toiminnalliset tavoitteet

Comenius-ohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan

- a) kehittää nuorten ja opetushenkilöstön tietoisuutta ja ymmärrystä Euroopan kulttuurien ja kielten monimuotoisuudesta sekä näiden arvosta
- b) auttaa nuoria saavuttamaan henkilökohtaisen kehittymisen, työllistymisen ja Euroopan aktiivisen kansalaisuuden edellyttämät perustiedot ja taidot.

Comenius-ohjelman toiminnallisia tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 17 artiklan 2 kohdan mukaan

- a) parantaa oppilaiden ja opetushenkilöstön liikkuvuuden laatua ja lisätä sen määrää eri jäsenvaltioissa

¹⁶ Vihreä kirja ”Maahanmuutto ja liikkuvuus – EU:n koulutusjärjestelmien haasteet ja mahdollisuudet”. Kuulemiset päättyivät 31. joulukuuta 2008; http://ec.europa.eu/education/news/news490_en.htm.

- b) parantaa eri jäsenvaltioissa sijaitsevien koulujen välisten kumppanuuksien laatua ja lisätä niiden määrää siten, että vähintään 3 miljoonaa oppilasta osallistuu yhteisiin koulutustoimintoihin ohjelmakaudella
- c) kannustaa vieraiden nykykielten opiskeluun
- d) tukea tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvien, elinikäiseen oppimiseen sovellettavien innovatiivisten sisältöjen, palveluiden, opetusmenetelmien ja toimintatapojen kehittämistä
- e) parantaa opettajankoulutuksen laatua ja edistää sen eurooppalaista ulottuvuutta
- f) tukea pedagogisten menetelmien ja koulujen hallinnon parannuksia.

Comenius-toimintojen painopisteet

Seuraavat yksittäiset painopisteet vastaavat edellä esitettyä toimintapoliittista kehitystä ja aloja, joilla tehdään tiiviimpää toimintapoliittista yhteistyötä.

1.1 Liikkuvuus ja kumppanuushankkeet

Näille toimille ei ole asetettu erityisiä aihekohtaisia painopisteitä.

1.2 Monenväliset hankkeet

Monenvälisissä Comenius-hankkeissa laaditaan materiaalia, menetelmiä ja muita tukikeinoja, joilla voidaan kehittää tai soveltaa innovaatioita. Tavoitteena on parantaa opetusta ja tarjota koulujen henkilöstölle jatkuvaa ammatillista koulutusta. Etusijalle asetetaan seuraavat aiheet:

1.2.1 Painopiste 1: Erilaisten opetus- ja oppimislähestymistapojen kehittäminen, jotta voidaan tukea kaikkia oppilaita omaksumaan monialaiset avaintaidot

Perusopetuksen odotetaan yhä yleisemmin tarjoavan oppijoille nk. monialaiset avaintaidot (ks. avaintaidot 4–8), jotka eivät sovi mihinkään yksittäiseen aineeseen ja jotka edellyttävät koulun henkilökunnalta näin ollen koordinoitua lähestymistapaa. Etenkin oppilaiden motivaatiota oppia ja opetella oppimaan on parannettava.

Hankkeissa tulee keskittyä kurssien ja oppimateriaalin sekä menetelmien ja innovatiivisten strategioiden (esim. ryhmäopetus) kehittelyyn, testaukseen ja toteutukseen siten, että tarkoituksena on

- parantaa opiskelijoiden motivaatiota ja tehdä oppimisesta houkuttelevampaa erityisesti maahanmuuttajille ja niille, jotka ovat sosioekonomisesti muita huonommassa asemassa
- parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia hankkia oppimistaitoja
- vahvistaa kouluopetuksen ja työelämän ja/tai kansalaisyhteiskunnan välisiä yhteyksiä
- vahvistaa kulttuurienvälisiä opetusta ja sen osuutta yhteiskuntaan integroitumisessa.

1.2.2 Painopiste 2: Luku- ja kirjoitustaidon ja muiden perustaitojen parantaminen

EU:n koululaisten luku- ja kirjoitustaito ei ole parantunut, vaan joissakin tapauksissa jopa huonontunut. Lukemisen luonne on muuttumassa esimerkiksi uusien medioiden vaikutuksesta. Erityisesti on syytä puuttua poikien ja tyttöjen välisiin eroihin perustaitojen

hallitsemisessa, ja usein perustaidot kaipaavat vahvistamista maahanmuuttajilla (mukaan luettuna asuinvaltion kielen osaaminen) ja niillä, jotka ovat sosioekonomisesti muita huonommassa asemassa.

Hankkeissa tulee keskittyä sellaisten kurssien, oppimateriaalin, uusien opetusmenetelmien ja strategioiden kehittelyyn, testaukseen ja toteutukseen, joilla parannetaan perustaitojen opetusta ja oppimista.

1.2.3 Painopiste 3: Kieltenoppiminen ja kielellinen monimuotoisuus

Hankkeissa tulee keskittyä erityisesti opetusohjelmien, kurssien tai oppimateriaalin, menetelmien ja opetusstrategioiden kehittelyyn, testaukseen ja toteutukseen muun muassa seuraavilla aloilla:

- varhainen kieltenoppiminen
- välineiden kehittäminen ja levittäminen harvemmin käytettyjen ja opettajien vieraiden kielten opettamiseksi ja oppimiseksi
- sisällön ja kielen integroitu opetus (CLIL)
- kielitaidon testaus.

1.2.4 Painopiste 4: Digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen avaintaitojen hankkimiseksi

On syytä parantaa ja saattaa ajantasalle opettajien taitoja ja kykyä hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla tieto- ja viestintäteknikan tarjoamat uudet mahdollisuudet opetuksen ja oppimisen sekä koko elämän ajan tapahtuvan taitojen kehittymisen tukemiseksi.

Hankkeissa tulee keskittyä sellaisen oppimateriaalin, kurssien ja uusien opetusmenetelmien kehittelyyn, testaukseen ja toteutukseen, joilla autetaan opettajia käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa tehokkaasti oppimisen tukena ja parannetaan laadukkaan digitaalisen sisällön käyttämistä kouluopetuksessa.

1.2.5 Painopiste 5: Koulun keskeyttämisen vähentäminen

Koulun keskeyttämisen vähentäminen on yksi eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tärkeimmistä haasteista. Opettajilla ja koulujen muulla henkilökunnalla on oltava hyvät valmiudet laatia yksilöllisiä ja koulukohtaisia strategioita, joilla varmistetaan, että kaikki oppilaat käyvät koulunsa kunnialla loppuun.

Hankkeissa tulee keskittyä opetusmenetelmien kehittämiseen sekä sellaisten strategioiden ja oppimateriaalien testaamiseen ja toteutukseen, joiden avulla opettajat voivat ehkäistä aktiivisesti koulun keskeyttämistä.

1.2.6 Painopiste 6: Koulun kehittäminen ja johtaminen

Neuvoston mukaan kouluista olisi tehtävä ”oppimisyhteisöjä”, jotka perustuvat muun muassa yhteiseen visioon ja yhteistyökumppanuuksiin. Koulunjohtajien taidosta motivoida oppilaita

ja henkilökuntaa oppimaan on tullut erittäin tärkeä. Koulun johtaminen viittaa tässä yhteydessä kaikkiin sellaisiin koulun henkilökunnan jäseniin, joilla on johtamiseen liittyviä vastuutehtäviä.

Hankkeissa tulee keskittyä johtamisstrategioiden ja käytännön johtamiskoulutuksen kehittämiseen, testaukseen ja toteutukseen, ja myös taitoihin, joita tarvitaan kehitettäessä koulusta oppimisyhteisöä.

1.3 Verkostot

Etusijalle asetetaan seuraavat aiheet:

1.3.1 Painopiste 1: Laadukkaan esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittäminen

Verkostojen tulee olla yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla voidaan määrittää ja edistää esiopetus- ja varhaiskasvatuspalvelujen laatua ja erityisesti

- kartoittaa, vaihtaa ja omaksua kokemuksia ja parhaita käytäntöjä esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen alalla
- tarkastella esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen sosiaalisten ja opetuksellisten näkökohtien välistä tasapainoa
- tukea erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten varhaista kielenoppimista
- edistää pedagogisia lähestymistapoja, jotka tukevat lasten luovuutta jo varhaisesta iästä alkaen
- kartoittaa aiheita monenvälisille hankkeille ja muulle Euroopan tason yhteistyölle.

1.3.2 Painopiste 2: Koulun johtaminen

Kuten monissa muissakin organisaatioissa, joissa johtajuus on jaettu, kaikkien vastuutehtävissä olevien henkilöiden on hallittava johtamistaidot. Verkostojen tulee olla yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla

- kartoitetaan ja edistetään innovointia ja parhaita käytäntöjä tehokkaassa koulun johtamisessa.

1.3.3 Painopiste 3: Yrittäjyyden tukeminen ja yhteydet työelämään

Verkostojen tulee olla yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla kartoitetaan ja edistetään innovointia ja parhaita käytäntöjä yrittäjyyskulttuurin tukemiseksi ja yhteyksien luomiseksi koulun ja työelämän välille. Niiden tulee sisältää kaikki seuraavat toiminnot:

- kartoitetaan tapoja, joilla kehitetään aloitteellisuutta ja yrittäjyyttä oppilaiden ja opettajien keskuudessa
- taataan onnistunut siirtyminen perusopetuksesta ja keskiasteen koulutuksesta oppilaanohjauksen ja neuvonnan avulla
- käytetään ja levitetään tietoa Comenius-hankkeiden ja muiden eurooppalaisten toimien tuloksista koulun ja työelämän välisten yhteyksien alalla

- vaihdetaan kokemuksia ja verkostoidutaan sidosryhmien välillä (asiantuntijat, laitokset jne.) tavoitteena maksimoida koulujen panos nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi.

1.3.4 Painopiste 4: Digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen avaintaitojen hankkimiseksi

Verkostojen tulee olla yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla kartoitetaan ja edistetään innovointia ja parhaita käytäntöjä digitaalisen oppimisympäristön kehittämisen ja toteuttamisen alalla. Verkostoissa tulee keskittyä

- määrittämään uusia menetelmiä ja lähestymistapoja opetukseen ja oppimiseen tieto- ja viestintätekniikan avulla
- tukemaan avaintaitoihin liittyvää digitaalista oppimissisältöä ja kannustamaan opettajia käyttämään digitaalista tekniikkaa ja digitaalisia resursseja luovasti
- keräämään, validoimaan ja levittämään digitaalista sisältöä ja sisällyttämään se oppilaitosten työhön ja/tai kansallisiin ja alueellisiin koulujärjestelmiin
- tarjoamaan palveluja ja neuvoja tekijänoikeuksien, lupien, laadunvarmistuksen, yksityisen ja julkisen sektorin välisen yhteistyön ja monikielisyyden aloilla.

1.3.5 Painopiste 5: Luonnontieteiden ja tekniikan opetuksen houkuttelevuuden lisääminen

Verkostojen tulee olla yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla kartoitetaan ja edistetään innovointia ja parhaita käytäntöjä luonnontieteiden ja tekniikan opetuksen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Niissä tulee keskittyä

- lisäämään luonnontieteiden ja tekniikan opintojen houkuttelevuutta opiskelijoiden keskuudessa
- kokoamaan ja jakamaan tietoa tulevista luonnontieteiden ja tekniikan opinnoista ja uravaihtoehdoista
- vähentämään sukupuolten epätasaista jakautumista luonnontieteiden opinnoissa ja uralla.

1.3.6 Painopiste 6: Erityisopetuksen kehittäminen kaikkien nuorten ja erityisesti vammaisten nuorten osallistamiseksi

Verkostojen olisi oltava yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla kartoitetaan ja edistetään innovointia ja parhaita käytäntöjä erityisopetuksen kehittämisessä kaikkien osallistamiseksi yhteiskuntaan.

Verkostoissa tulee keskittyä lisäämään erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tukemista yleisopetuksen yhteydessä.

1.3.7 Painopiste 7: Koulun keskeyttäminen

Verkostojen olisi oltava yhteinen keskustelupaikka ja eurooppalaisen yhteistyön väline, jonka avulla kartoitetaan ja edistetään innovointia ja parhaita käytäntöjä koulun keskeyttämisen vähentämiseksi. Verkostoissa tulee keskittyä seuraaviin toimiin:

- koulun keskeyttämisen vähentäminen esimerkiksi kouluissa, paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti
- esimerkiksi ikään, sukupuoleen, erityisiin taustoihin ja muihin vastaaviin perustuvien eriytettyjen lähestymistapojen laatiminen koulun keskeyttämisen torjumiseksi

- opettajien ja koulun henkilökunnan kouluttaminen havaitsemaan varhaisessa vaiheessa koulun keskeyttämistä ennakoivia tekijöitä ja toteuttamaan tukitoimia koulun keskeyttämisen torjumiseksi
- muiden sosiaalipoliittisten toimien ja palvelujen kanssa yhteen nivottujen lähestymistapojen laatiminen koulun keskeyttämisen torjumiseksi
- tehokkaan oppilaanohjauksen aseman parantaminen koulun keskeyttämisen torjunnassa
- virallisen koulujärjestelmän ulkopuolinen oppiminen yksilöllisten koulusuoritusten parantamiseksi.

2. ERASMUS – KORKEA-ASTEEN KOULUTUS, AMMATILLINEN KORKEA-ASTEEN KOULUTUS MUKAAN LUKIEN

Johdanto: Toimintaympäristö

EU:n korkeakoulupolitiikan tarkoituksena on tukea jäsenvaltioiden korkeakoulujärjestelmien uudistuksia niin, että järjestelmistä tulee yhtenäisempiä ja ne vastaavat paremmin tietoyhteiskunnan tarpeisiin. Uudistukset ovat tarpeen globalisaation asettamiin haasteisiin vastaamiseksi ja eurooppalaisen työvoiman kouluttamiseksi ja uudelleen kouluttamiseksi. Uudistusten avulla korkeakoulujen pitäisi pystyä täyttämään niille asetetut odotukset tiedon ja osaamisen Euroopassa ja tuomaan merkittävän panoksensa kasvua ja työllisyyttä koskevaan Lissabonin strategiaan.

Komissio on esittänyt korkeakoulujen nykyaikaistamiseen liittyvien pohdintojensa yhteydessä kolme pääkohdetta korkea-asteen koulutuksen uudistuksessa:

- opetussuunnitelmat: kolmiportainen tutkintojärjestelmä (alempi korkeakoulututkinto, ylempi korkeakoulututkinto, tohtorintutkinto), osaamislähtöinen oppiminen, joustavat oppimisympäristöt, tutkintojen ja osaamisen tunnustaminen sekä liikkuvuus Bolognan prosessin mukaisesti
- hallinto: korkeakoulujen autonomia ja tilivelvollisuus, strategiset kumppanuudet, laadunvarmistus
- rahoitus: korkeakoulujen rahoituslähteiden monipuolistaminen, lukukausimaksut, apurahat ja lainat, tasapuolisuus ja saavutettavuus, kohdennettu EU:n rahoitus.

Toukokuussa 2006 komissio julkaisi tiedonannon *Tuloksia korkeakoulujen nykyaikaistamisesta: koulutus, tutkimus ja innovaatiot*¹⁷. Siinä määritellään yhdeksän korkeakoulujen nykyaikaistamisprosessin onnistumiseen vaadittavaa toimenpidettä, jotka käsittävät myös mainitut kolme uudistuksen pääkohdetta: 1) raja-aitojen poistaminen Euroopan korkeakoulujen ympäriltä, 2) korkeakoulujen todellisen autonomian ja tilivelvollisuuden varmistaminen, 3) kannustimet järjestelmälliseen yhteistyöhön yrity maailman kanssa, 4) soveltuvan osaamis- ja pätevyyskokonaisuuden tarjoaminen työmarkkinoille, 5) rahoitusvajeen pienentäminen ja rahoituksen tehokas hyödyntäminen koulutuksessa ja tutkimuksessa, 6) koulutusalojen välisyyden ja poikkitieteisyyden lisääminen, 7) tietämyksen aktivointi ja vuorovaikutus yhteiskunnan kanssa, 8) huipputaiteiden palkitseminen korkeimmalla tasolla, 9) eurooppalaisen korkeakoulutusalueen ja eurooppalaisen tutkimusalueen näkyvyyden ja houkuttelevuuden lisääminen maailmalla. Nämä näkökulmat on vahvistettu neuvoston päätelmissä ja päätöslauselmissa, ja korkea-asteen koulutusta koskevia aloitteita on päivitetty komission kertomuksessa neuvostolle yliopistojen nykyaikaistamisesta Euroopan kilpailukykyyn edistämiseksi globaalissa osaamistaloudessa 23. marraskuuta 2007 annetusta neuvoston päätöslauselmasta¹⁸.

Korkeakouluja kannustetaan ottamaan paikkansa osaamisen kolmiossa (koulutus, tutkimus ja innovaatiot) ja sitoutumaan hankkeisiin, joilla tiivistetään korkeakoulujen ja yrity maailman välistä yhteistyötä. Tätä tavoitetta korostetaan Euroopan teknologiainstituutin

¹⁷ [KOM\(2006\) 208](#)

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/com/680_fi.pdf

perustamisessa¹⁹, mutta se koskee korkea-asteen koulutusta yleisemminkin. Myös Euroopan komission käynnistämällä korkeakoulujen ja yritysten välisen vuoropuhelun EU-foorumilla ja siihen liittyvällä komission tiedonannolla²⁰ pyritään vahvistamaan yhteistyötä tällä alalla.

Keskeisinä pidetään edelleen eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen laadunvarmistusta koskevasta yhteistyöstä vuonna 2006 annetun suosituksen²¹ täytäntöönpanoa sekä eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) käyttöönottoa ja sen kytkemistä tiiviimmin eurooppalaista korkeakoulutusalueita varten kehitettyyn tutkintojen viitekehykseen. Lissabonin strategia ja Bolognan prosessi muodostavat jatkossakin raamit korkea-asteen koulutusta koskevalle politiikalle, ja niissä otetaan huomioon myös EU:n ja Bolognan ministerikokousten tekemät päätelmät.

Politiikassa painotetaan liikkuvuuden vahvistamista, joten oppimiseen liittyvän nuorten liikkuvuuden edistämisestä heinäkuussa 2009 julkaistu vihreä kirja on kirvoittanut keskustelua siitä, miten mahdollisuuksia nuorten liikkuvuuteen voitaisiin lisätä²².

Johdanto: Erasmus-ohjelman erityiset ja toiminnalliset tavoitteet

Erasmus-ohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 21 artiklan 1 kohdan mukaan

- a) tukea eurooppalaisen korkeakoulutusalueen toteuttamista
- b) lisätä korkeakoulutuksen ja korkea-asteen ammatillisen koulutuksen panosta innovaatioprosessiin.

Erasmus-ohjelman toiminnallisia tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 21 artiklan 2 kohdan mukaan

- a) parantaa opiskelijoiden ja opetushenkilöstön liikkuvuuden laatua ja lisätä liikkuvuuden määrää kaikkialla Euroopassa, jotta päästään siihen, että vuoteen 2012 mennessä vähintään 3 miljoonaa henkilöä on osallistunut Erasmus-ohjelman tai sitä edeltäneiden ohjelmien opiskelijavaihtoihin
- b) parantaa Euroopassa sijaitsevien korkeakoulujen yhteistyön laatua ja lisätä sen määrää
- c) lisätä korkeakoulutuksesta ja korkea-asteen ammatillisesta koulutuksesta Euroopassa myönnettävien tutkintojen läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta
- d) parantaa korkeakoulujen ja yritysten välisen yhteistyön laatua ja lisätä sen määrää
- e) helpottaa korkea-asteen koulutuksen innovatiivisten käytäntöjen kehittämistä ja siirtoa osallistujamaiden välillä
- f) tukea tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvien, elinikäiseen oppimiseen sovellettavien innovatiivisten sisältöjen, palveluiden, opetusmenetelmien ja toimintatapojen kehittämistä.

¹⁹ <http://eit.europa.eu>.

²⁰ http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf.

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus, annettu 15 päivänä helmikuuta 2006, eurooppalaisen yhteistyön jatkamisesta korkea-asteen koulutuksen laadun varmistamisessa. EUVL L 64, 4.3.2006.

²² Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät 21 päivänä marraskuuta 2008 nuorten liikkuvuudesta; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:FI:PDF>.

Erasmus-toimintojen painopisteet

2.1 Liikkuvuus

Opiskelijoiden liikkuvuus, mukaan luettuna harjoittelujaksot yrityksissä, sekä opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuus

Opiskelijoiden ja opetushenkilöstön liikkuvuus on keskeistä eurooppalaisen korkeakoulutusalueen toteutumisen kannalta. Erasmus-ohjelmaan osallistuvia korkeakouluja kehoitetaan lisäämään sekä opiskelijoiden liikkuvuutta opintoja ja harjoittelujaksoja varten, jotta 3 miljoonan Erasmus-opiskelijan tavoite saavutetaan vuoteen 2012 mennessä, että opetus- ja muun henkilöstön liikkuvuutta.

Korkea-asteen oppilaitoksia pyydetään varmistamaan, että opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuus järjestetään korkealuokkaisella tavalla korkeakoulujen Erasmus-peruskirjan ja liikkuvuutta koskevan eurooppalaisen laatuperuskirjan²³ mukaisesti.

Opiskelijoiden liikkuvuudelle ei ole asetettu Euroopan tasolla koulutuslakohtaisia painopisteitä, mutta kansalliset viranomaiset voivat tältä osin julkaista maakohtaisia painopisteitä. Yleisenä tavoitteena on saavuttaa tasapainoinen maantieteellinen ja koulutuslakohtainen kattavuus EU:ssa.

Erasmus-intensiivikurssit

Etusijalle asetetaan ohjelmat,

- jotka sisältyvät yhteisiin opinto-ohjelmiin, joiden tuloksena myönnetään tunnustettuja kaksois- tai yhteistutkintoja (lukuun ottamatta Erasmus Mundus -maisterinopintoja, jotka eivät ole tukikelpoisia)
- joissa on vahva monitieteellinen lähestymistapa
- joissa keskitytään aloihin, jotka ovat tällä hetkellä aliedustettuja opiskelijoiden Erasmus-liikkuvuustoimissa²⁴.

Huomautus: Tässä toiminnossa ei ole mahdollista asettaa painopisteitä kansallisella tasolla.

Intensiiviset Erasmus-kielikurssit

Tässä toiminnossa ei ole erityisiä painopisteitä.

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus, annettu 18 päivänä joulukuuta 2006, koulutukseen liittyvästä valtioiden rajat ylittävstä liikkuvuudesta yhteisössä: Liikkuvuutta koskeva eurooppalainen laatuperuskirja (2006/961/EY); <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:FI:PDF>.

²⁴ Seuraavat alat ovat yliehdustettuja: kauppatieteet, yhteiskuntatieteet, taideaineet, humanistiset tieteet, kielet ja oikeustiede.

2.2 Monenväliset hankkeet

Etusijalle asetetaan hankkeet, joissa keskitytään koulutusaloihin ja aiheisiin, joita ei ole katettu vielä riittävällä tavalla tämän toiminnon puitteissa rahoitetuissa hankkeissa. Hankeluettelon voi tarkistaa verkkosivulta osoitteessa:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/erasmus/erasmus_compendia_en.html.

2.2.1 Opetussuunnitelmien kehittämishankkeet

Opetussuunnitelmien kehittämishankkeilla tuetaan seuraavien ohjelmien suunnittelua:

- yhteiset opinto-ohjelmat, jotka kattavat kokonaisen tutkinnon (alempi tai ylempi korkeakoulututkinto tai tohtorintutkinto) ja joiden tuloksena annetaan tunnustettu kaksois- tai yhteistutkinto
- täydennyskoulutusohjelmat ja -moduulit
- opetusmoduulit erityisesti monitieteellisillä aloilla.

Hankkeita voi ehdottaa millä tahansa akateemisella tieteenalalla.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joissa pyritään kehittämään yhtä tai useampaa seuraavista:

- moduulit ja ohjelmat, joissa määritetään selkeästi oppimistulokset ja pätevyudet (alakohtaisesti ja yleisesti), edistetään niitä kansallisen ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen mukaisesti ja suuntaudutaan tuleviin ammattitaitotarpeisiin
- ohjelmat tai moduulit, joissa käytetään tieto- ja viestintätekniiikan välineitä ja palveluja etäoppimisen sekä opiskelijoiden ja henkilökunnan virtuaalisen liikkuvuuden toteuttamiseksi.

2.2.2 Korkeakoulujen ja työelämän väliset hankkeet

Korkeakoulujen ja yritysten välisessä yhteistyöhankkeessa tuetaan toimia, joilla saatetaan yhteen korkeakouluja ja yliopistomaailman ulkopuolisia kumppaneita: yrityksiä (etenkin pk-yrityksiä), ammattialojen organisaatioita, kauppakamareita, työmarkkinaosapuolia tai paikallisia/alueellisia elimiä.

Etusijalle asetetaan hankkeet,

- joissa vahvistetaan opintojen ja tulevan osaamisen ja työelämän tarpeiden välistä yhteyttä esimerkiksi arvioimalla tulevia ammattitaitotarpeita ja tukemalla yritysten osuutta kurssien suunnittelussa ”Uudet taidot uusia työpaikkoja varten” -aloitteen²⁵ mukaisesti
- joissa kehitetään työntekijöiden osaamisen ja ammattitaidon päivittämiseen tarkoitettuja erikoiskursseja (mukaan luettuna kilpailukykyä edistävä kielitaito)
- joissa kehitetään osa-aikaisia opintoja
- joissa edistetään liikkuvuutta, yrittäjyyttä, luovaa ajattelua ja innovatiivisia lähestymistapoja opinto-ohjelman osana ja opettajien/tutkijoiden osaamisessa.

²⁵ Komission tiedonanto KOM(2008) 868, 16. joulukuuta 2008; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_fi.pdf.

2.2.3 *Korkeakoulutuksen modernisaatiohankkeet*

Modernisaatiohankkeissa tuetaan toimia, joilla on tarkoitus tehdä korkeakouluista houkuttelevampia ja saada ne vastaamaan paremmin työmarkkinoiden, kansalaisten ja koko yhteiskunnan tarpeita.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joissa korkeakouluja tuetaan kehittämään yhtä tai useampaa seuraavista:

- elinikäisen oppimisen strategiat (korkea-asteen opetuksen kytkeminen ammatillisen koulutuksen tarjontaan ja tutkintoihin), joilla pyritään auttamaan korkeakouluja kehittymään alueensa ”täydennyskoulutuskeskuksiksi” tai ”avoimiksi oppimiskeskuksiksi”
- koulutukseen pääsyn helpottaminen henkilöille, jotka ovat sosioekonomisesti heikommassa asemassa ja joilla on epävirallinen koulutus tai arkioppimistausta tai esimerkiksi aiempaan kokemukselliseen oppimiseen pohjautuva vaihtoehtoinen pätevyys
- korkeakoulujen päämäärien ja aikaansaannosten avoimuus, laadunparannus, hallinnon parantaminen tai monipuolinen rahoitus.

2.2.4 *Virtuaalikampusten kehittämishankkeet*

Virtuaalikampusten kehittämishankkeissa tuetaan toimia, jotka kuuluvat todistetusti yleiseen strategiaan, jolla edistetään tieto- ja viestintätekniikan tehokasta hyödyntämistä osallistuvissa korkeakouluissa.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joiden tavoitteena on yksi tai useampi seuraavista:

- Kehitetään ja levitetään strategioita/lähestymistapoja/politiikanlaatijoiden, opettajien, kouluttajien ja opettajankoulutuksesta vastaavien verkostoja, jotka voidaan toteuttaa myös Euroopan laajuisesti ja joiden avulla perustetaan elinikäistä oppimista tukevia virtuaalikampuksia.
- Tuotetaan avoimia opetusresursseja varmistuen, että järjestelyihin, tekniikkaan ja laatuun liittyvät seikat on huomioitu niin, että sisältö voidaan jakaa ja asettaa helposti saataville Euroopan tasolla.
- Edistetään päätöksentekijöiden yhteistyötä ja strategisten kokemusten vaihtoa virtuaalikampusten kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä siten, että painotetaan ensisijaisesti tieto- ja viestintätekniikan käytön vaikutusta, lisäarvoa ja hyötyjä.

2.3 **Verkostot**

Erasmus-ohjelmassa voidaan tukea kahdenlaisia verkostoja:

- *Akateemisten verkostojen* tehtävänä on edistää innovaatioita joko yhdellä tai useammalla koulutusalailla tai monitieteellisellä alalla.
- *Rakenteellisten verkostojen* tehtävänä on auttaa parantamaan ja nykyaikaistamaan korkeakoulutukseen pääsyyn, sen liikkuvuuteen, järjestämiseen ja johtamiseen sekä osaamiskolmion kehittämiseen liittyvää tiettyä näkökohtaa.

Kummankin verkostotyyppin vähimmäistehtävät kuvataan elinikäisen oppimisen ohjelmaa koskevassa ohjelmaoppaassa. Kaikissa verkostoissa on oltava mukana riittävä määrä käsiteltävän aiheen kannalta relevantteja sidosryhmiä.

Etusijalle asetetaan verkostohakemukset, joissa keskitytään sellaisiin aloihin ja aiheisiin, joita ei ole käsitelty aiemmin rahoitetuissa verkostoissa (ks. kohta 2.3.1).

Etusijalle asetetaan seuraavan tyyppiset verkostot:

2.3.1 *Akateemiset verkostot*

Johonkin seuraavista aloista keskittyvät hankkeet:

- oikeustiede
- taloustiede
- kirjallisuus
- kulttuurin ja koulutuksen väliset yhteydet
- filosofia
- matematiikka
- Euroopan yhdentymistä käsittelevät opinnot
- kulttuurienvälisyys ja monikielisyys
- opettajankoulutus
- kestävä kehitys, mukaan luettuina energia- ja ilmastonmuutoskysymykset
- liikunta ja urheilu
- yrittäjyys ja innovaatiot
- monitieteiset aiheet.

2.3.2 *Rakenteelliset verkostot*

- **Korkeakoulutuksen saavutettavuus ja liikkuvuus**
Keskeisiä asioita ovat liikkuvuuden lisääminen ja korkeakoulutukseen pääsyn helpottaminen erilaisille oppijoille, kuten taustaltaan heikommassa sosioekonomisessa asemassa oleville henkilöille, ammatissa toimiville, vanhemmille opiskelijoille ja henkilöille, joilla ei ole muodollista pätevyyttä, lisäämällä mahdollisuutta saada rahoitusta opiskelua varten sekä aiemman epävirallisen koulutuksen ja arkioppimisen tunnustamista.
- **Korkeakoulujen organisaatio ja johtaminen**
Keskeisiä asioita ovat korkeakoulujen autonomian ja tilivelvollisuuden lisääminen, henkilöstöhallintojärjestelmien kehittäminen ja sekä sisäisten että ulkoisten laadunvarmistusmekanismien käyttöönotto eurooppalaisen korkeakoulutusalueen laadunvarmistusta varten Bergenissä vuonna 2005 hyväksytyjen normien ja ohjeiden mukaisesti.
- **Koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin muodostama ”osaamiskolmio”**
Keskeisiä asioita ovat korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen välisten yhteyksien tiivistäminen, tutkimuksen soveltaminen teollisuudessa ja yrityksissä sekä oppimisalueiden luominen korkeakoulujen ympärille edistämään aluekehitystä.

3. LEONARDO DA VINCI – AMMATILLINEN PERUS-, JATKO- JA TÄYDENNYSKOULUTUS

Johdanto: Toimintaympäristö

Leonardo da Vinci -ohjelman viitekehyksenä on edelleen Kööpenhaminan prosessi, jota on täydennetty Bordeaux'n julkilausumalla (2008). Prosessin pääasiallisena tavoitteena on parantaa ammatillisen koulutuksen järjestelmien vetovoimaa, laatua ja tulostasoa, lisätä läpinäkyvyyttä ja kehittää tiedotus- ja ohjausjärjestelmiä ja tutkintojen ja pätevyyden tunnustamista sekä vahvistaa eurooppalaista ulottuvuutta. Ohjelman toimintoihin vaikuttavat vuoteen 2010 asti erityiset aloitteet, joilla tuetaan ammatillisen koulutuksen yhteisten eurooppalaisten välineiden kehittelyä, testausta ja käyttöönottoa. Niitä ovat kehiteltävänä ja testattavana oleva ammattikoulutuksen opintosuoritusten ja arvosanojen eurooppalainen siirtojärjestelmä (ECVET), eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) käyttöönotto ja eurooppalaisen laadunvarmistuksen viitekehyksen (EQARF) edistäminen, kehittäminen ja käyttö. Nämä toimet auttavat ratkaisevasti lisäämään vastavuoroista oppimista, yhteistoimintaa, luottamusta, liikkuvuutta ja kokemusten ja taitotiedon jakamista. Erityisesti keskitytään liikkumismahdollisuuksien tarjoamiseen ammatillista koulutusta – etenkin esimerkiksi oppisopimuskoulutuksena ammatillista peruskoulutusta – suorittaville nuorille nuorten liikkuvuutta koskevien neuvoston päätelmien (marraskuu 2008) ja kesäkuussa 2009 julkaistun liikkuvuutta koskevan vihreän kirjan²⁶ perusteella.

Erityisesti pyritään helpottamaan eri **toimialojen²⁷, työmarkkinajärjestöjen ja yritysten, etenkin pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritykset)**, osallistumista kaikkiin Leonardo da Vinci -toimiin.

Johdanto: Leonardo da Vinci -ohjelman erityiset ja toiminnalliset tavoitteet

Leonardo da Vinci -ohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 25 artiklan 1 kohdan mukaan

- a) tukea koulutus- ja jatkokoulutustoimiin osallistuvia sellaisten tietojen, taitojen ja pätevyyden hankkimisessa ja käyttämisessä, joilla edistetään henkilökohtaista kehittymistä, työllistyvyyttä ja osallistumista Euroopan laajuisille työmarkkinoille
- b) tukea ammatillisen koulutuksen järjestelmien, laitosten ja käytäntöjen laadun parantamista sekä innovointia
- c) lisätä ammatillisen koulutuksen ja liikkuvuuden houkuttelevuutta työnantajille ja yksittäisille henkilöille ja helpottaa työskentelevien harjoittelijoiden liikkuvuutta.

Leonardo da Vinci -ohjelman toiminnallisia tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 25 artiklan 2 kohdan mukaan

- a) parantaa ammatilliseen perus- ja jatkokoulutukseen osallistuvien henkilöiden liikkuvuuden laatua ja lisätä sen määrää kaikkialla Euroopassa, jotta yrityksissä tapahtuvien

²⁶ Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät 21 päivänä marraskuuta 2008 nuorten liikkuvuudesta;

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:FI:PDF>.

²⁷ Toimialat niin kuin ne on määritetty Eurostatin laatiman tilastollisen toimialaluokituksen (NACE) koodeissa ja kuvauksissa (NACE, *Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne*).

harjoittelujen määrää voidaan lisätä vähintään 80 000 harjoittelujaksoon vuodessa elinikäisen oppimisen ohjelman päättymiseen mennessä

- b) parantaa koulutusmahdollisuuksia järjestävien laitosten tai järjestöjen, yritysten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien tahojen välisen yhteistyön laatua ja lisää sen määrää kaikkialla Euroopassa
- c) helpottaa muun kuin korkea-asteeseen kuuluvan ammatillisen koulutuksen innovatiivisten toimintatapojen kehittämistä ja niiden siirtoa, myös osallistujamaasta toiseen
- d) lisää tutkintojen ja pätevyyksien läpinäkyvyyttä ja tunnustamista, nonformaalin ja informaalin oppimisen yhteydessä hankitut taidot ja pätevyudet mukaan luettuina
- e) kannustaa vieraiden nykykielten opiskeluun
- f) tukea tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvien, elinikäiseen oppimiseen sovellettavien innovatiivisten sisältöjen, palveluiden, opetusmenetelmien ja toimintatapojen kehittämistä.

On syytä huomata, että Leonardo da Vinci -ohjelmaan kuuluvien liikkuvuustoimien ja innovaatioiden siirtoa koskevien hankkeiden yhteydessä kansalliset viranomaiset voivat päättää tietyistä täydentävistä painopisteistä, kuten aihealoista ja määränpäänä olevista maista. Näiden painopisteiden on vastattava tässä asiakirjassa esitettyjä eurooppalaisia painopisteitä ja komission on ne hyväksyttävä. Niistä tiedotetaan joko erityisillä kansallisesti julkaistavilla pyynnöillä tai kansallisten virastojen verkkosivustoilla.

Leonardo da Vinci -toimintojen painopistealat

3.1 Liikkuvuus ja kumppanuushankkeet

Eriyistä huomiota kiinnitetään liikkuvuutta koskevan eurooppalaisen laatuperuskirjan periaatteiden mukaisesti liikkuvuuden laadunhallintaan eli pedagogiseen, kielelliseen ja kulttuuriseen valmistautumiseen ja ulkomailla oleskeluun liittyviin järjestelyihin sekä oppimistulosten arviointiin, ohjaukseen ja kestävyyteen, jotta liikkuvuuskokemus olisi mahdollisimman hyödyllinen. Oppisopimusoppilaiden liikkuvuuden alalla toteutettujen valmistelevien toimien perusteella tultiin siihen tulokseen, että tälle kohderyhmälle on paras antaa erityistä näkyvyyttä Leonardo da Vinci -ohjelmassa. Toimivaltaisten välittäjäorganisaatioiden²⁸ merkitystä korostetaan näissä hankkeissa laadun ja pk-yritysten osallistumisen takaamiseksi.

Ammatilliseen koulutukseen liittyvä liikkuvuus ja ammatillisessa koulutuksessa työskentelevien liikkuvuus

Toiminto kattaa liikkuvuuden oppimis-/koulutustarkoituksessa seuraavissa kohderyhmissä:

- 1) ammatillisen peruskoulutuksen harjoittelijat
 - A. oppisopimusoppilaat ja harjoittelijat vuorottelevaan oppimiseen tai yrityksissä annettavaan työskentelylähtöiseen koulutukseen perustuvassa ammatillisessa peruskoulutuksessa
 - B. harjoittelijat kouluopetukseen perustuvassa ammatillisessa peruskoulutuksessa

²⁸ Toimivaltaiset välittäjäorganisaatiot ovat kaikki julkisia tai osittain julkisia organisaatioita ja eturyhmiä, joiden päämääränä on tukea yritys- tai koulutusalaan koulutustoiminnassa. Esimerkkejä tällaisista organisaatioista ovat ammattijärjestöt, kauppakamarit, yrittäjäjärjestöt, liitot ja työvoimatoimistot.

- 2) työmarkkinoilla olevat henkilöt ammatillisessa jatkokoulutuksessa
- 3) ammatillisen koulutuksen asiantuntijoiden liikkuvuus.

Leonardo da Vinci -kumppanuushankkeet

Erityisiä painopistealoja ei ole.

3.2 Monenväliset hankkeet

Tähän Leonardo da Vinci -toimintoon kuuluu kahdentyyppisiä hankkeita:

- monenväliset hankkeet innovaatioiden siirtoon (hajautettu hallinto)
- monenväliset hankkeet innovaatioiden kehittämiseen (keskitetty hallinto).

Riskiryhmien²⁹ osaamistason nostaminen ja yhtäläisten mahdollisuuksien takaaminen katsotaan monialaisiksi painopisteiksi kaikissa monenvälisissä Leonardo-hankkeissa ja seuraavilla temaattisilla painopistealueilla.

Tieto- ja viestintätekniikan sekä verkko-oppimismenetelmien käyttöä, ammatillisesti suuntautunutta kielenopetusta (VOLL) ja sisällön ja kielen integroitua opetusta (CLIL) edistetään kaikissa monenvälisissä Leonardo-hankkeissa.

Monenvälisten Leonardo-hankkeiden tulisi kattaa yksi seuraavista painopistealoista:

3.2.1 Painopiste 1: Pätevyyden ja tutkintojen läpinäkyvyys ja tunnustaminen

Tähän painopistealaan kuuluvilla hankkeilla tuetaan sellaisten kansallisten ja alakohtaisten tutkintojärjestelmien ja viitekehysten kehittämistä, joihin sisällytetään läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja tunnustamisen helpottamiseksi kehitellyt yhteiset eurooppalaiset välineet, kuten Europass-salkku, ECVET-järjestelmä³⁰ ja eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF). Niissä pitäisi tukea tällaisten viitekehysten osa-alueiden testausta ja käyttöönottoa, eli esimerkiksi

- tutkintojen kuvaamista oppimistulosten muodossa
- ammatillisen koulutuksen tutkintojen kartoittamista ja osoittamista kahdeksaan EQF-viitekehysten vertailutasoon kansallisten tutkintokehysten ja -järjestelmien avulla
- toiminta- ja siirtomenetelmien sekä ohjeiden suunnittelua tutkintojen jakamiseksi oppimistulosyksiköihin, joista myönnetään pisteitä ECVET-järjestelmän teknisten määrittelmien perusteella

²⁹ Riskiryhmät ovat ryhmiä, joilla on erityisvaikeuksia työmarkkinoilla, kuten koulun keskeyttäneet, kouluttamattomat, vammaiset, maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt sekä etniset vähemmistöt.

³⁰ ECVET-järjestelmä on tekninen kehys tutkintoa suorittavien opiskelijoiden oppimistulosten siirtoa, tunnustamista ja tarvittaessa keräämistä varten. ECVET-välineet ja -metodologia käsittää tutkintojen kuvauksen tutkinnon osina niistä saatavine pisteineen, siirto- ja keräämisprosessin sekä täydentävät asiakirjat, kuten opiskelusopimukset, opintosuoritusotteet ja ECVET-käyttöoppaat; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc50_en.htm.

- tuloksiin perustuvien alakohtaisten tai monialaisten tutkintojen testaus sekä siihen liittyvät virallisessa ja epävirallisessa koulutuksessa sekä arkioppimisessa hankittujen oppimistulosten arviointi-, siirto- ja keräämismenettelyt
- sellaisten ammatillisen koulutuksen ohjelmien suunnittelu, joissa on joustavat välineet validoida, siirtää ja tunnustaa oppimistuloksia ECVET-periaatteita käyttämällä
- eurooppalaisten välineiden ja viitekehysten yhdistely ja edelleen kehittäminen tai niiden soveltaminen tiettyihin aloihin.

3.2.2 Painopiste 2: Ammatillisen koulutuksen järjestelmien ja käytäntöjen laadun ja houkuttelevuuden parantaminen

Tähän painopisteeseen kuuluvissa hankkeissa pitäisi

- kehittää kestäviä, siirrettäviä, toimivia ja konkreettisia instrumentteja, jotka perustuvat eurooppalaiseen laadunvarmistuksen viitekehykseen³¹
- suunnitella konkreettisia oppaita eurooppalaisen laadunvarmistuksen viitekehyksestä sen käyttäjille, etenkin koulutuksen tarjoajille
- kehittää ja testata ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen laadunvarmistusmenetelmiä, jotka perustuvat eurooppalaiseen laadunvarmistuksen viitekehykseen ja liittyvät pätevyystodistusten myöntämiseen ja ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten ja arvosanojen eurooppalaiseen siirtojärjestelmään
- tukea sellaisten korkealaatuisten ammatillisten koulutusväylien kehittämistä, joita pitkin siirtyminen työelämään ja/tai jatkokoulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen on sujuvaa, ja edistää ohjauksen ja neuvonnan antamista kaikilla tasoilla
- parantaa ammatillisen koulutuksen järjestelmien hallintoa ja vetovoimaa lisäämällä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten ja kaikkien asianomaisten sidosryhmien kanssa.

3.2.3 Painopiste 3: Ammattitaidon kehittäminen työmarkkinoiden tarpeita silmällä pitäen – Uudet taidot uusia työpaikkoja varten

Tähän painopisteeseen kuuluvissa hankkeissa tulee tukea tiiviitä yhteyksiä työelämään, jotta ammattikoulutus saataisiin vastaamaan paremmin työmarkkinoiden tarpeita. Hankkeissa olisi pyrittävä parantamaan osaamis- ja taitotarpeiden alakohtaista kartoitusta ja ennakoitua ja niiden ottamista huomioon ammattikoulutuksen tarjonnassa. Toiminnalla pyritään lisäksi nivomaan opiskelu ja työskentely paremmin yhteen. Tässä painopisteessä tulee tukea ”Uudet taidot uusia työpaikkoja varten” -strategiaa³². Ehdotuksiin olisi sisällyttävä seuraavia toimia:

- Pyritään saamaan eri sidosryhmät mukaan, jotta ammattikoulutus ja tutkintojärjestelmät saataisiin vastaamaan paremmin työmarkkinoiden tarpeita – huomioon otetaan systeemiset muutokset eli esimerkiksi siirtyminen oppimistuloksiin ja osaamislähtöisiin järjestelmiin.
- Kehitetään ja testataan yhteisiä menetelmiä ja järjestelmiä osaamistarpeiden ennakoimiseksi myös alakohtaisesti ja otetaan mukaan yritykset / alakohtaiset järjestöt / ammattikoulutusalan työmarkkinaosapuolet.

³¹ Eurooppalainen laadunvarmistuksen viitekehys on vertailujärjestelmä, joka auttaa jäsenvaltioita ja osallistujamaita kehittämään, parantamaan, seuraamaan ja arvioimaan omia järjestelmiään ja käytäntöjään yhteisten periaatteiden ja arviointiperusteiden pohjalta; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm.

³² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_fi.pdf.

- Tehostetaan oppimisen ja työelämän nivomista yhteen edistämällä oppimiseen kannustavia ympäristöjä työpaikoilla, työpaikalla tapahtuvaa harjoittelua ja oppisopimusjaksoja työmarkkinoiden tarpeiden kannalta merkityksellisen ammattitaidon kehittämisen pohjaksi.

3.2.4 Painopiste 4: Ammatillisen koulutuksen opettajien, kouluttajien ja opinto-ohjaajien osaamisen ja pätevyyden kehittäminen

Tähän painopistealaan kuuluvissa hankkeissa pitäisi ottaa huomioon tarve kehittää ammatillisen koulutuksen ja opinto-ohjauksen ammattilaisten osaamista ja pätevyyttä eli esimerkiksi tarjota ammatillista jatkokoulutusta ja kielenopetusta. Tämän painopistealan hankkeissa tulee keskittyä seuraavaan:

- ammattikoulutusalan ammattilaisten roolin kasvattaminen systeemiin muutoksiin vastaamisessa eli esimerkiksi oppimistuloksiin ja osaamislähtöisiin järjestelmiin siirtymisessä
- ammattikoulutusalan ammattilaisten ja työelämän (yritykset, ammattialat jne.) välisten yhteyksien tiivistäminen
- ammattikoulutusalan ammattilaisten pedagogisten taitojen kehittäminen ja osallistuminen opinto-ohjelmien kehittelyyn
- sellaisten taitojen hankkimisen tukeminen, joiden avulla ammattikoulutusalan ammattilaiset voivat opettaa monialaista osaamista, jota on lueteltu esimerkiksi vuonna 2006 annetussa suosituksessa elinikäisen oppimisen avaintaidoista.

Tämä toiminta auttaa jäsenvaltioita saavuttamaan koulutukseen osallistumiselle asetetut viitearvot vuoteen 2010 mennessä.

3.3 Verkostot

Tähän toimintoon kuuluvissa hankkeissa tulee edistää ammattikoulutusalan toimijoiden, yritysten, elinkeinoalojen, työmarkkinaosapuolten ja koulutusorganisaatioiden alakohtaista yhteistyötä.

3.3.1 ECVET-verkostot

Eurooppalaisen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmän (ECVET)³³ tukemiseksi ehdotuksissa olisi kehitettävä asiaankuuluvien sidosryhmien (tutkinnon myöntävien elinten, koulutuskeskusten) verkostoja. Etusijalle asetetaan alat, jotka ovat jo mukana ECVET-kokeiluhankkeissa, sekä seuraavat 8 alaa:

³³ ECVET-järjestelmä on tekninen kehys tutkintoa suorittavien opiskelijoiden oppimistulosten siirtoa, tunnustamista ja tarvittaessa keräämistä varten. ECVET-välineet ja -metodologia käsittää tutkintojen kuvauksen tutkinnon osina niistä saatavine pisteineen, siirto- ja keräämisprosessin sekä täydentävät asiakirjat, kuten opiskelusopimukset, opintosuoritusotteet ja ECVET-käyttöoppaat; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc50_en.htm.

- autonvalmistus ja -huolto
- kansainvälinen kauppa
- prosessiteollisuus, erityisesti kemianteollisuus
- vakuutus- ja rahoituspalvelut
- kuljetus ja varastointi (logistiikka)
- rakentaminen
- majoituspalvelut
- taiteet, viihde ja vapaa-aika.

3.3.2 *Sidosryhmien verkostot*

- Määritetään, luokitellaan ja levitetään yksittäisten alojen hyviä koulutuskäytäntöjä, joilla on potentiaalia vaikuttaa kyseisen alan ammatillisen koulutuksen järjestelmään.
- Kehitetään ja vahvistetaan ammatillisen koulutuksen ja yritysmaailman välistä yhteistyötä Uudet taidot uusia työpaikkoja varten -aloitteen³⁴ mukaisesti.

³⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_fi.pdf.

4. GRUNDTVIG – AIKUISKOULUTUS JA MUUT KOULUTUSVÄYLÄT

Johdanto: Toimintaympäristö

Grundtvig-ohjelman viitekehyksenä on Euroopan unionin kaikenkattava poliittinen tavoite: parantaa talouskasvua, kilpailukykyä ja sosiaalista osallisuutta (Lissabonin strategia). Ohjelman tavoitteena on vastata kahtalaiseen koulutushaasteeseen eli toisaalta niiden lukuisten aikuisten, jotka ovat lopettaneet koulunsa varhain tai jääneet kokonaan ilman peruskoulutusta, kuten useat maahanmuuttajat, ja toisaalta ikääntyvän väestön tarpeisiin. Aikuiskoulutus vastaa näihin haasteisiin antamalla kummallekin ryhmälle tilaisuuden kehittää osaamista ja taitojaan.

Aikuiskoulutus on elintärkeä osa elinikäistä oppimista. Aikuisten osallistuminen koulutukseen on kuitenkin vähäistä ja se jakaantuu epätasaisesti. Niiden, joilla on alhaisin koulutustaso, osallistuminen opiskeluun on kaikkein epätodennäköisintä. Jäsenvaltiot ovat sopineet tavoitearvoksi sen, että 12,5 prosenttia aikuisikäisestä työväestöstä osallistuu elinikäiseen oppimiseen vuoteen 2010 mennessä. Vuonna 2007 keskiarvo oli 9,7 prosenttia, ja vaihtelu maiden välillä oli huomattavaa: 1,3 prosentista 32 prosenttiin.

Komissio julkaisi vuonna 2006 tiedonannon ”Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki”³⁵ käsitelläkseen tätä ongelmaa ja muitakin Euroopan kohtaamia haasteita eli väestörakenteen muutosta, muiden maailman alueiden nopeaa kehitystä ja köyhyyden ja sosiaalisen osallisuuden välisiä kytköksiä. Siinä painotetaan aikuisoppimisen merkitystä aikuisten työllistettävyyden, työmarkkinaliikkuvuuden ja avaintaitojen hankinnan kannalta ja korostetaan samalla sosiaalisesti osallistavien työmarkkinoiden ja yhteiskunnan tärkeyttä.

Tiedonantoa seurasi syyskuussa 2007 toimintasuunnitelma³⁶, jossa esitettiin, miten jäsenvaltiot ja muut sidosryhmät voivat Euroopan tasolta saadun tuen avulla kehittää tehokkaita ja toimivia aikuiskoulutusjärjestelmiä. Neuvosto antoi toukokuussa 2008 joukon aikuisopiskelua koskevia päätelmiä³⁷, jotka vahvistavat ja kehittävät edelleen komission toimintastrategiaa tällä alalla.

Tärkeintä on lisätä aikuiskoulutuksen osallistujamääriä ja tehdä siitä entistä tasa-arvoisempaa. Aikuiskoulutuksen laatu- ja kulttuuriin on panostettava, mikä merkitsee erityishuomion kiinnittämistä oppilaisiin, henkilöstön ammatilliseen kehittämiseen, koulutuksen tarjoajiin ja toteutukseen. Aikuisten motivoinnin kannalta on tärkeää ottaa käyttöön järjestelmiä, joissa epävirallinen oppiminen ja arkioppiminen tunnustetaan ja validoidaan. Myös aikuiskoulutusta käsittelevien tietojen laatua ja vertailukelpoisuutta on parannettava tulevan päätöksenteon helpottamiseksi.

³⁵ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/com/2006/com2006_0614fi01.pdf.

³⁶ Ks. http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_fi.pdf.

³⁷ Neuvoston päätelmät, annettu 22 päivänä toukokuuta 2008, aikuiskoulutuksesta (2008/C 140/09, EUVL C 140, 6.6.2008, s. 10).

Johdanto: Grundtvig-ohjelman erityiset ja toiminnalliset tavoitteet

Grundtvig-ohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 29 artiklan 1 kohdan mukaan

- a) vastata Euroopan väestön ikääntymisestä aiheutuvaan koulutushaasteeseen
- b) edistää väylien tarjoamista aikuisille heidän tietämyksensä ja pätevyyksiensä parantamiseksi.

Grundtvig-ohjelman toiminnallisia tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 29 artiklan 2 kohdan mukaan

- a) parantaa aikuiskoulutukseen ja sen järjestämiseen osallistuvien henkilöiden liikkuvuuden laatua ja saatavuutta ja lisätä sen määrää kaikkialla Euroopassa, jotta vuoteen 2013 mennessä voidaan vuosittain tukea vähintään 7 000 henkilön liikkuvuutta
- b) parantaa aikuiskoulutukseen tai sen järjestämiseen osallistuvien organisaatioiden välisen yhteistyön laatua ja lisätä sen määrää kaikkialla Euroopassa
- c) avustaa henkilöitä, jotka kuuluvat muita heikommassa asemassa oleviin sosiaaliryhmiin ja yhteiskunnan marginaaliryhmiin, etenkin ikääntyneitä ja peruskoulutusta vaille jääneitä, jotta heille voitaisiin tarjota vaihtoehtoisia mahdollisuuksia osallistua aikuiskoulutukseen
- d) helpottaa aikuiskoulutusalan innovatiivisten toimintatapojen kehittämistä ja niiden siirtämistä, myös muihin osallistujamaihin
- e) tukea tieto- ja viestintäteknikkaan perustuvien, elinikäiseen oppimiseen sovellettavien innovatiivisten sisältöjen, palveluiden, opetusmenetelmien ja toimintatapojen kehittämistä
- f) kehittää pedagogisia menetelmiä ja aikuiskoulutusorganisaatioiden hallintoa.

Grundtvig-toimintojen painopistealat

4.1 Liikkuvuus ja kumppanuushankkeet

Liikkuvuus: Apurahat henkilöstölle työn puitteissa suoritettavaan harjoitteluun, vierailut, vaihdot, avustajapaikat, työpajat, senioreiden vapaaehtoistyö

Euroopan laajuisia painopistealoja ei ole asetettu. Hakijoiden kannattaa ehdottomasti tutustua kotimaansa kansallisen toimiston verkkosivuihin varmistaakseen, onko näille toiminnoille asetettu kansallisia painopistealoja tai muita kansallisia sääntöjä.

Kumppanuushankkeet

Euroopan laajuisia painopistealoja ei ole asetettu. Hakijoiden kannattaa ehdottomasti tutustua kotimaansa kansallisen toimiston verkkosivuihin varmistaakseen, onko näille toiminnoille asetettu kansallisia painopistealoja tai muita kansallisia sääntöjä.

4.2 Monenväliset hankkeet

Tukea myönnetään hankkeille, jotka edistävät innovaatioita ja/tai levittävät lupaavia innovaatioita ja hyviä käytäntöjä.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joissa järjestetään muun muassa työn puitteissa suoritettavaa aikuiskoulutushenkilöstön koulutusta joko hankkeen päätarkoituksena tai välineenä, jolla levitetään hankkeen muita innovatiivisia tuloksia.

4.2.1 *Painopiste 1: Avaintaidot*³⁸

Tämän painopistealan hankkeissa on saatava aikaan konkreettisia ja levitettävissä olevia tuloksia (menetelmät, välineet, materiaalit), joissa keskitytään seuraavankaltaisiin näkökohtiin:

- helpottamaan perustaitojen eli luku- ja kirjoitustaidon, vieraiden kielten viestintätaidon, matemaattisen osaamisen, perustason tiede- ja tekniikkaosaamisen ja digitaalisen osaamisen hankkimista
- auttamaan oppijoita hankkimaan monialaista osaamista eli opettelemaan sosiaalisia ja kansalaistaitoja, kulttuuri- ja kulttuurienvälisyystaitoja ja yrittäjyyttä sopeutuakseen muutuvaan yhteiskuntaan ja työmarkkinoiden vaatimuksiin
- parantamaan aikuisten itseluottamusta ja antamaan heille mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen kehittämällä heidän kulttuuritietoisuuttaan ja luovaa ilmaisuaan.

4.2.2 *Painopiste 2: Aikuiskoulutuksen laadun parantaminen*

Tämän painopistealan hankkeissa on saatava aikaan konkreettisia ja levitettävissä olevia tuloksia (menetelmät, välineet, materiaalit), joissa keskitytään seuraavankaltaisiin näkökohtiin:

- määrittämään opettajien, kouluttajien ja muun henkilöstön oppimistarpeita
- parantamaan opettajien, ohjaajien ja muun aikuiskoulutushenkilöstön osaamista esimerkiksi perehdytyskoulutuksen tai työn puitteissa tapahtuvan koulutuksen avulla sekä kehittämään sopivia pätevyyskäsityksiä
- tehostamaan paikallista ja alueellista yhteistyötä aikuiskoulutusorganisaatioiden ja muiden koulutusta järjestävien tahojen ja yritysten välillä esimerkiksi 'oppimisalueen' käsitteen puitteissa
- sovittamaan paremmin yhteen aikuisten taitoja ja työmarkkinoilla tarvittuja taitoja "Uudet taidot uusia työpaikkoja varten" -strategian mukaisesti
- kehittämään palveluiden ja oppilaitosten laadunvarmistusta muun muassa tutkimalla, miten ammatillisen koulutuksen eurooppalaista laadunvarmistuksen viitekehystä³⁹ ja Euroopan korkeakoulutusalueelle hyväksytyt laadunvarmistuksen standardit ja ohjeistoja⁴⁰ voidaan soveltaa aikuiskoulutukseen.

³⁸ [Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2006/962/EY, annettu 18. joulukuuta 2006, elinikäisen oppimisen avaintaidoista, EUVL L 394/10, 30.12.2006.](#) Kahdeksan avaintaitoa ovat viestintä äidinkielellä, viestintä vierailta kielillä, matemaattinen osaaminen ja perusosaaminen luonnontieteiden ja tekniikan aloilla, digitaaliset taidot, oppimistaidot, sosiaaliset ja kansalaistaidot, aloitekyky ja yrittäjyys, tietoisuus kulttuurista ja kulttuurin ilmaisutaidot.

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0179:FIN:FI:PDF>.

⁴⁰ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf.

4.2.3 *Painopiste 3: Aikuiskoulutuksen houkuttelevuuden ja saatavuuden parantaminen*

Tämän painopistealan hankkeissa on saatava aikaan konkreettisia ja levitettävissä olevia tuloksia (menetelmät, välineet, materiaalit), joissa keskitytään:

- motivoimaan yksittäisiä opiskelijoita sitoutumaan oppimiseen, muun muassa tarjoamalla ohjauspalveluita, toteuttamalla aktiivisia koulutuksen tarjontaan keskittyviä strategioita, järjestämällä valistuskampanjoita ja luomalla kumppanuuksia yritysten kanssa
- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa, verkko-opiskelua ja medioita laajempien aikuisopiskelumahdollisuuksien tarjoamiseksi
- lisäämään aikuiskoulutuksessa saatujen tutkintojen läpinäkyvyyttä ja hyödyntämismahdollisuuksia ja helpottamaan pääsyä ammatilliseen, yleissivistävään ja korkea-asteen koulutukseen.

4.2.4 *Painopiste 4: Epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validoinnin helpottaminen*

Tämän painopistealan hankkeissa on keskityttävä tuottamaan, testaamaan ja ottamaan käyttöön menetelmiä, välineitä ja materiaalia, joita voidaan käyttää

- helpottamaan epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen oppimistulosten validointia aikuisopiskelijoiden yksilölliset tarpeet huomioon ottaen
- helpottamaan aikuiskoulutuksessa toimivien epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validointia
- arvioimaan, miten nykyisiä puitteita ja periaatteita, kuten epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validointia koskevia eurooppalaisia ohjeita, voidaan soveltaa aikuiskoulutukseen aikuisten erityiset tarpeet huomioon ottaen
- määrittämään ja levittämään keinoja, joiden avulla voidaan arvioida maahanmuuttajien osaamista ja tunnustaa heidän virallista oppimistaan, epävirallista oppimistaan ja arkioppimistaan.

4.2.5 *Painopiste 5: Syrjäytyneiden ja muita heikommassa asemassa olevien kansalaisten ja maahanmuuttajien aikuisopiskelun tukeminen*

Tämän painopistealan hankkeissa on saatava aikaan konkreettisia ja levitettävissä olevia tuloksia (menetelmät, välineet, materiaalit), joissa keskitytään seuraavankaltaisiin näkökohtiin:

- kehittämään vaihtoehtoisia oppimistapoja, joiden avulla syrjäytyneet ja muita heikommassa asemassa olevat kansalaiset voidaan integroida yhteiskuntaan ja työmarkkinoille
- jakamaan hyviä käytäntöjä kulttuurienvälisestä opetuksesta, syrjäytyneiden kansalaisten opiskelusta ja heidän kielellisestä, sosiaalisesta ja kulttuurisesta integroinnistaan
- vahvistamaan oppimismahdollisuuksia, jotka perustuvat paikallisyhteisön toimintaan osallistumiseen
- tarjoamaan urheilun avulla oppimistilaisuuksia syrjäytyneille ja muita heikommassa asemassa oleville kansalaisille.

4.2.6 *Painopiste 6: Myöhemmällä iällä opettaminen ja opiskelu, sukupolvien välinen opiskelu ja perheopiskelu*

Tämän painopistealan hankkeissa on saatava aikaan konkreettisia ja levitettävissä olevia tuloksia (menetelmät, välineet, materiaalit), joissa keskitytään seuraavankaltaisiin näkökohtiin:

- siirtämään ikäihmisten koulutukseen liittyvää osaamista, menetelmiä ja hyviä käytäntöjä
- tarjoamaan ikäihmisille taitoja, joita he tarvitsevat muutoksiin sopeutumisessa ja pysyäkseen yhteiskunnan aktiivisina jäseninä
- vahvistamaan ikäihmisten panosta muiden oppimisessa
- kehittämään innovatiivisia lähestymistapoja sukupolvien väliseen ja perheopiskeluun.

4.3 Verkostot

4.3.1 *Painopiste 1: Kieltenoppiminen aikuiskoulutuksessa*

Tämän painopistealan verkostoissa on keskityttävä

- jakamaan aikuisten kielikoulutukseen liittyvää osaamista ja levittämään sen hyviä käytäntöjä
- määrittämään aikuisten kielikoulutukseen liittyvän eurooppalaisen yhteistyön nykyiset ja tulevat tarpeet (virallisessa oppimisessa, epävirallisessa oppimisessa ja arkioppimisessa)
- kehittämään strategioita, joilla paikataan puutteet aikuisten kieltenopetuksessa, jonka tarjonta on nykyisin riittämätöntä
- kehittämään strategioita, ohjelmia ja materiaalia, joilla parannetaan aikuiskoulutuksen parissa toimivan henkilöstön valmiuksia kulttuurienvälisessä toiminnassa
- levittämään ohjelmia ja materiaalia niiden kouluttamiseksi, jotka opettavat kieliä aikuisille.

4.3.2 *Painopiste 2: Aikuiskoulutusta käsittelevät akateemiset verkostot*

Tähän painopistealaan kuuluvien verkostojen pitäisi edistää läheistä yhteistyötä ja verkostoitumista aikuisopetuksen ja siihen liittyvän tutkimuksen sekä aikuisoppilaitosten ja alan ammattilaisten kesken. Niiden pitäisi keskittyä

- tutkimaan ja analysoimaan, tarvitaanko Euroopassa elinikäiseen oppimiseen yleensä ja aikuiskoulutukseen erityisesti keskittyvää opetuksen ja tutkimuksen ohjelmaa
- tutkimaan ja analysoimaan aikuiskoulutusta koskevassa korkeakoulutason tutkimuksessa vallitsevia nykyisiä ja tulevia suuntauksia ja keskustelemaan niistä
- kartoittamaan tehokkaita malleja akateemisen verkostoitumisen rahoittamiseksi
- kartoittamaan ja edistämään tiiviimpää yhteistyötä ja verkostoitumista aikuiskoulutusalaalla toimivien korkeakoulujen välillä
- kehittämään, testaamaan ja edistämään laadunvarmistus- ja laadunkehittämistä välineitä aikuisopiskelussa
- analysoimaan kansallisten uudistusten vaikutusta aikuisopiskelusektoriin

- kehittämään yhteistyörakenteita korkeakoulujen, Euroopan tason järjestöjen ja muiden aikuisopetukseen liittyvien tutkimus- ja kehittämistoimien parissa toimivien elinten välillä.

4.3.3 *Painopiste 3: Aikuiskoulutuksen sidosryhmien verkostot*

Tämän painopistealan verkostoissa on keskityttävä

- tiivistämään paikallista, alueellista, valtakunnallista ja eurooppalaista yhteistyötä aikuiskoulutuksen tarjoajien, kansalaisjärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan, työmarkkinaosapuolten ja päättäjien välillä
- jakamaan aikuisten opiskelumahdollisuuksiin Euroopassa liittyvää tietoa ja levittämään siihen liittyviä hyviä käytäntöjä
- määrittämään aikuisopiskeluun ja aikuisten opinto-ohjaukseen liittyvän eurooppalaisen yhteistyön nykyisiä ja tulevia tarpeita
- tutkimaan keinoja ja tapoja kasvattaa aikuiskoulutuksen osallistujamääriä.

4.3.4 *Painopiste 4: Validointi ja varmentaminen*

Tämän painopistealan verkostoissa on keskityttävä

- helpottamaan nonformaalin ja informaalin oppimisen oppimistulosten validointia aikuisopiskelijoiden yksilölliset tarpeet huomioon ottaen
- helpottamaan aikuiskoulutuksessa toimivien nonformaalin ja informaalin oppimisen validointia
- arvioimaan, miten nykyisiä puitteita ja periaatteita voidaan soveltaa aikuisopiskeluun aikuisten erityiset tarpeet huomioon ottaen
- määrittämään ja levittämään keinoja, joiden avulla voidaan arvioida maahanmuuttajien osaamista ja tunnustaa heidän virallista oppimistaan, epävirallista oppimistaan ja arkioppimistaan.

LUKU 2 – POIKITTAISOHJELMA

Poikittaisohjelman erityiset ja toiminnalliset tavoitteet

Poikittaisohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 32 artiklan 1 kohdan mukaan

- a) edistää eurooppalaista yhteistyötä aloilla, jotka kattavat vähintään kaksi alakohtaista alaohjelmaa
- b) parantaa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien laatua ja läpinäkyvyyttä.

Poikittaisohjelman toiminnallisia tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 32 artiklan 2 kohdan mukaan

- a) tukea elinikäistä oppimista koskevan politiikan kehittämistä ja yhteistyötä Euroopan tasolla ottaen huomioon etenkin Lissabonin prosessin ja Koulutus 2010 -työohjelman sekä Bolognan ja Kööpenhaminan prosessit ja niiden seuraajat
- b) varmistaa, että saatavilla on riittävä määrä vertailukelpoisia tietoja, tilastoja ja analyyseja, jotka tukevat elinikäistä oppimista koskevan politiikan kehittämistä, sekä seurata elinikäisen oppimisen tavoitteiden saavuttamisen edistymistä ja kartoittaa alat, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota
- c) edistää kieltenoppimista ja tukea kielellistä monimuotoisuutta jäsenvaltioissa
- d) tukea tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvien, elinikäiseen oppimiseen sovellettavien innovatiivisten sisältöjen, palveluiden, pedagogisten menetelmien ja toimintatapojen kehittämistä
- e) varmistaa, että elinikäisen oppimisen ohjelman tulokset tunnustetaan asianmukaisesti, niitä tuodaan esille ja niitä sovelletaan laajalti.

1. AVAINTOIMINTO 1 – TOIMINTAPOLIITTINEN YHTEISTYÖ JA INNOVOINTI

1.1 Koulutus- ja ammattikoulutusalan asiantuntijoiden ja päättäjien opintovierailut (liikkuvuus)

Tässä toiminnossa keskitytään edistämään vertaisoppimista eli yhteisesti kiinnostavien kokemusten havainnointia, vaihtoa ja vastavuoroista oppimista EU:n tasolla. Siinä pyritään synnyttämään keskustelua oleellisista aiheista ja kehitetään koulutusjärjestelmien laatulähestymistapoja ja avoimuutta. Erityistavoitteena on lisätä politiikanlaatijoiden ja poliittisten päättäjien osallistumista.

Opintovierailuohjelmassa noudatetaan koulutuspolitiikan painopisteitä sekä jäsenvaltioiden vahvistamia painopistealoja. Lisäksi painotetaan opintovierailujen aikana käsiteltyjen asioiden liittämistä tiiviimmin Lissabonin strategian, Koulutus 2010 -työohjelman painopisteiden sekä Kööpenhaminan ja Bolognan prosessien täytäntöönpanoon.

Uudet opintovierailuja koskevat painopisteet liittyvät puolestaan eurooppalaista koulutusyhteistyötä koskeviin ajantasaisiin strategisiin puitteisiin. Neljä strategista haastetta, jotka muodostavat eurooppalaisen toimintapoliittisen yhteistyön perustan vuoteen 2020 asti, otetaan huomioon.

Nämä haasteet ovat seuraavat:

- Tehdään elinikäisestä oppimisesta ja oppijoiden liikkuvuudesta totta.
- Parannetaan koulutuksen tarjonnan ja tulosten laatua ja tehoa.
- Edistetään tasapuolisuutta ja aktiivista kansalaisuutta.
- Tehostetaan innovointia ja luovuutta ja yrittäjyyttä kaikilla koulutuksen tasoilla.

Edellä esitetyn perusteella opintovierailujen pääaiheita vuonna 2010 ovat seuraavat:

- avaintaidot kaikille, mukaan luettuina luovuus, innovointi ja yrittäjyys
- koulutukseen pääsyn sekä koulutuksen tasapuolisuuden, laadun ja tehokkuuden parantaminen
- opetuksen ja koulutuksen houkuttelevuuden säilyttäminen ja johtamisen parantaminen
- koulutus työllistymistä varten
- elinikäisen oppimisen – myös elinikäisen ohjauksen – yhteisten eurooppalaisten välineiden, periaatteiden ja puitteiden toteutus
- elinikäisen oppimisen strategioiden suuntaukset ja haasteet
- kaikkien koulutusalan toimijoiden yhteisten oppimisyhteisöjen kehittäminen
- rajat ylittävän liikkuvuuden edistäminen elinikäisessä oppimisessa.

Vuoden 2010–2011 luettelossa luetellut aiheet sopivat tähän rakenteeseen täysin.

1.2 Selvitykset ja vertailevat tutkimukset

Tämän toimen tavoitteena on saada vertailevia analyysseja EU:n koulutusjärjestelmistä, jotta voidaan varmistaa vertailukelpoisten tietojen, tilastojen ja analyysien riittävä tarjonta elinikäistä oppimista koskevan politiikan kehittämiseksi ja seurata elinikäisen oppimisen tavoitteiden edistymistä ja kartoittaa erityishuomiota vaativat alat.

Painopistealueet vertailevalle tutkimukselle, jolla vahvistetaan koulutusalan päätöksenteon ja käytäntöjen tietoperustaa, ovat

1. laadun, tehokkuuden ja tasapuolisuuden tukeminen korkea-asteen koulutuksessa
2. aikuiskoulutustarjonta: aikuiskoulutuksen organisoinnin, johdon ja rahoituksen laatu- ja laatunäkökohtien määrittäminen, arviointi ja edistäminen
3. avaintaitojen hankkiminen esikouluissa ja oppivelvollisuuskouluissa
4. ammatillisen koulutuksen houkuttelevuus ja laatu: ammatillisen koulutuksen järjestelmien hallinta ja ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen ja työelämän välisten sidosten tarkempi kartoittaminen

5. luovien taitojen hankinta oppimisessa ja niiden vaikutus innovointiin teknisellä, yhteiskunnallisella ja institutionaalisella tasolla
6. uusien menetelmien kehittäminen pätevyuden mittaamiseksi, talouden ja yhteiskunnan tulevien taitotarpeiden ennakointi, koulutusjärjestelmien vastaaminen kyseisiin tarpeisiin ja koulutuksesta työelämään siirtymisen laatu.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joissa keskitytään sellaisista aiheista tehtäviin tutkimuksiin, joita ei ole käsitelty riittävästi tässä toiminnossa rahoitetuissa vastikään tehdyissä, meneillään olevissa ja tulevissa tutkimuksissa. Ennen ehdotuksen jättämistä hakijan on varmistettava, ettei ehdotettua aihetta ole vielä käsitelty eikä käsitellä toisessa EU:n koulutusohjelmista rahoitetussa tutkimuksessa.

Tässä toiminnossa vuosina 2007 ja 2008 rahoitetut tutkimukset löytyvät osoitteesta http://eacea.ec.europa.eu/llp/general_information/key_activity_1_en.html#links.

Koulutuksen ja kulttuurin pääosaston rahoittamat koulutusalan tutkimukset ja raportit löytyvät osoitteesta http://ec.europa.eu/education/more-information/moreinformation139_en.htm.

Koulutus- ja nuorisoalan tarjouspyynnöt löytyvät osoitteesta http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/calls/tenders_en.html.

Eurydice-verkoston tuottamat tutkimukset löytyvät osoitteesta <http://www.eurydice.org>.

2. AVAINTOIMINTO 2 – KIELET

Johdanto: Toimintaympäristö

Kielellinen monimuotoisuus on Euroopassa todellisuutta. Euroopan unioni on sitoutunut vaalimaan ja edistämään tätä kulttuuriemme ominaispiirrettä. Kyky viestiä vierailta kielillä on nostettu yhdeksi avaintaidoksi vuoden 2010 jälkeisissä ajantasaisissa strategisissa puiteissa eurooppalaiselle koulutusyhteistyölle. Työvoima, jolla on käytännön kielitaitoa ja kulttuurienvälisyystaitoja, on avuksi eurooppalaisille yrityksille niiden kilpaillessa maailmanmarkkinoilla, parantaa omaa työllistettävyytensä ja on ratkaiseva tekijä talouskasvun ja parempien työpaikkojen luomisessa. Lisäksi monikielisyys vahvistaa henkilökohtaista kehittymistä ja Euroopan kansalaisuutta, edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja kulttuurienvälisestä vuoropuhelua ja luo tilaisuuksia tutustua toisiin arvoihin, uskomuksiin ja käyttäytymismalleihin. Kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden tukeminen on ohjelman kaikenkattava tavoite ja erityinen tavoite Comenius-, Erasmus-, Grundtvig- ja Leonardo-ohjelmissa. Avaintoiminto ”Kielet” täydentää näitä alakohtaisia ohjelmia käsittelemällä kieltenopetus- ja kieltenoppimistarpeita kahdella tai useammalla alalla. Ohjelmaan voivat osallistua kaikki kielet.

2.1 Monenväliset hankkeet

Näiden monialaisten hankkeiden on täydennettävä vähintään kahta neljästä edellä mainitusta ohjelmasta ja niissä on keskityttävä parantamaan tietämystä kieltenopiskelun eduista ja Euroopan unionin monikielisestä luonteesta, parantamaan kieltenopiskeluresurssien saatavuutta ja kehittämään ja levittämään kieltenopiskelumateriaalia, kuten verkkokursseja ja kielitaidon testausvälineitä. Euroopan neuvoston laatiman kieliä koskevan eurooppalaisen viitekehyksen käyttäminen mahdollisuuksien mukaan on erittäin suotavaa.

Etusijalle asetetaan hakemukset, joissa käsitellään yhtä tai useampaa seuraavista aiheista:

- harvemmin käytettyjen Euroopan kielten, myös romanikielen, taidon hankkimisen ja/tai tuntemuksen edistäminen
- kielitaidon hankkimisen tukeminen kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistämiseksi Euroopassa
- työssä tarvittavan kielitaidon vahvistaminen ihmisten integroimiseksi paremmin yrityksiin ja Euroopan kilpailukyvyn parantamiseksi
- kieltenopiskelijoiden motivoimiseen ja kielen oppimisvalmiuksien parantamiseen tarkoitettujen menetelmien kehittäminen ja edistäminen erityisesti tieto- ja viestintätekniikan avulla.

2.2 Verkostot

Nämä monialaiset verkostot edistävät kielipolitiikan toteutusta Euroopassa. Ne edistävät kieltenopiskelua ja kielellistä monimuotoisuutta, tukevat innovatiivisia tekniikoita ja hyviä käytäntöjä koskevien tietojen vaihtoa erityisesti päättäjien ja keskeisten koulutusalan ammattilaisten kesken sekä mukauttavat ja levittävät aiempien hankkeiden tuotoksia

mahdollisille loppukäyttäjille (viranomaiset, alan ammattilaiset, yritykset, kielenopiskelijat jne.).

Etusijalle asetetaan hakemukset, joissa käsitellään yhtä tai useampaa seuraavista aiheista:

- hyvät käytännöt kulttuurienvälisen vuoropuhelun ja sosiaalisen osallisuuden parantamiseksi Euroopassa kielten opiskelun ja opettamisen avulla
- hyvät käytännöt kielten opettamisessa henkilöille, joilla on vain vähän oppimistaitoja ja akateemisia taitoja
- hyvät käytännöt kielten opettamisessa henkilöille, joilla on erityistarpeita.

3. AVAINTOIMINTO 3 – TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka

Johdanto: Toimintaympäristö

Opiskelussa käytettävän tieto- ja viestintäteknikan edistäminen on ohjelman kaikenkattava tavoite ja erityinen tavoite Comenius-, Erasmus-, Grundtvig- ja Leonardo-ohjelmissa. Avaintoiminto ”Tieto- ja viestintäteknikka” täydentää näitä ohjelmia käsittelemällä opiskelussa tarvittavaa tieto- ja viestintäteknikkaa, silloin kun se koskee kahden tai useamman alaohjelman alaa.

Tämä avaintoiminto keskittyy tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksiin sosiaalisten ja koulutukseen liittyvien innovaatioiden ja muutosten aikaansaajana. Siinä ei ole kyse tekniikasta, vaan siitä, miten oppimista voidaan tehostaa tieto- ja viestintäteknikan avulla (esim. simulaatiot, nk. löytöretkeilijän oppimismenetelmä (‘discovery learning’), koulutuksen keskeyttäneiden houkuttelemisen takaisin koulutuksen pariin, opiskelu kouluympäristön ulkopuolella, joustava elinikäinen oppiminen digitaalisen kuilun ylittämiseksi).

Kaikissa jäsenvaltioissa on tapahtunut huomattavaa edistystä opiskelussa käytettävän tieto- ja viestintäteknikan alalla Lissabonin tavoitteiden asettamisen jälkeen. Lähes kaikissa oppilaitoksissa on nykyisin tietokoneet ja verkkoyhteydet. Tieto- ja viestintäteknikan kaikkia mahdollisuuksia tukea innovatiivista pedagogista kehittelytyötä, elinikäisen oppimisen saattamista kaikkien ulottuville ja edistyksellistä koulutusjärjestelmien hallinnointia ei kuitenkaan ole vielä hyödynnetty. Näiden toimien avulla saadaan mahdollisimman suuri tuotto aiemmille tieto- ja viestintäteknikkaan liittyville investoinneille.

Avaintoiminnon 3 ”Tieto- ja viestintäteknikka” painopistealat

3.1 Monenväliset hankkeet

Etusijalle asetetaan seuraavat aiheet:

3.1.1 Painopiste 1: Elinikäisessä oppimisessa hyödynnettävän tieto- ja viestintäteknikan innovatiivisten käyttötapojen määrittäminen ja toteuttaminen erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien väestönosien parissa

Yksilöt voivat tieto- ja viestintäteknikan avulla rakentaa sosiaalista verkkoaan, mikä puolestaan parantaa oppimismahdollisuuksia. Oppiminen on pääosin sosiaalinen prosessi. Itseopiskelu ja epävirallinen vertaisoppiminen ovat tärkeitä keinoja kehittää sähköisiä taitoja ja digitaalista osaamista. Ne ovat kuitenkin yhä tärkeämpiä taitoja myös virallisessa oppimisessa. Tieto- ja viestintäteknikkaan pohjautuvien sosiaalisten verkkovälineiden ja -foorumien uusi sukupolvi (”Web 2.0” ja muut tähän liittyvät tietotekniikkauutuudet) kasvattavat nopeasti suosiotaan. Esimerkkejä tästä ovat blogit, wiki-sivustot, podcast-tiedostot, seurusteluohjelmistot, virtuaaliset seurustelusivustot sekä matkapuhelimen kaltaiset laitteet. Ne ovat helppokäyttöisiä, edullisia ja laajalle levinneitä erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten parissa (koulun keskeyttäjät, etniset vähemmistöt, ikäihmiset jne.), ja ne tarjoavatkin mahdollisuuden saada syrjäytymisvaarassa olevat ryhmät takaisin julkisten palvelujen, oppimisen ja kansalaistoiminnan piiriin.

Hankkeissa pitäisi käsitellä

- näihin uusiin suuntauksiin ja välineisiin liittyvien kokeellisten koulutusalan lähestymistapojen kehittelyä ja toteutusta; tähän kuuluu muun muassa analyysi niiden vaikutuksista oppimistuloksiin, oppijoiden käyttäytymiseen ja asenteisiin sekä laajempien koulutuspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseen – esimerkiksi laatu, tasa-arvoisuus, osallisuus, tehokkuus, suvaitsevuus
- nykykäytäntöjen vertailevia analyyseja, joiden avulla kartoitetaan siirrettävissä olevia hyviä käytäntöjä ja menestystekijöitä.

3.1.2 Painopiste 2: Tieto- ja viestintäteknikka innovoinnin ja luovuuden alkuunpanijana elinikäisessä oppimisessa

Innovointivalmiuksien herättäminen edellyttää uudenlaisia oppimis- ja opettamistapoja ja -strategioita, jotka perustuvat aktiiviseen oppimiseen, kuten luovaan ongelmanratkaisuun, löytämiseen, tekemällä oppimiseen, kokeelliseen oppimiseen, kriittiseen ajatteluun ja luovuuteen. Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntävä oppiminen voi tukea tehokkaasti näitä uusia lähestymistapoja. Hankkeissa pitäisi kehittää innovatiivisia koulutuksen lähestymistapoja, joiden avulla kehitetään oppimistaitoja ja vahvistetaan innovointivalmiuksia.

Etusijalle asetetaan hankkeet, joissa määritetään ja hyödynnetään tieto- ja viestintäteknikkaan perustuvia oppimiskäytäntöjä yhdellä tai useammalla seuraavista aihealueista:

- luovuuden herättäminen siten, että opiskelija oppii luovan ilmaisun, kriittisen ja uudenlaisen ajattelun kautta keksimään uusia ideoita ja innovatiivisia ratkaisuja
- kysymyksiin ja ongelmanratkaisuun perustuvien lähestymistapojen edistäminen siten, että opiskelija oppii tekemällä kokeiluja todellisessa ja/tai virtuaalisessa ympäristössä
- autonomisen, itsenäisen etäopiskelun tukeminen tilanteissa, joissa opiskelija voi välittömästi soveltaa tietojaan käytäntöön
- ryhmissä tapahtuvan yhdessä oppimisen tukeminen sellaisten monimutkaisten ongelmien selvittämiseksi, jotka edellyttävät luovia ja innovatiivisia ratkaisuja.

3.2 Verkostot

Etusijalle asetetaan verkostot, joiden tavoitteena ovat seuraavat:

3.2.1 Painopiste 1: Monialaisten kysymysten käsittely oppimisyhteisöjen välisten sidosten ja yhteyksien luomiseksi käyttämällä tieto- ja viestintäteknikkaa luovalla tavalla

Oppimisyhteisön käsite, joka perustuu koulun, kodin, työpaikan ja paikallisyhteisön välisiin tiiviimpiin sidoksiin, valtaa alaa. Se on keskeinen tekijä uusissa tieto- ja viestintäteknikkapalveluissa ja -infrastruktuureissa, joita perustetaan Eurooppaan.

Etusijalle asetetaan verkostohakemukset, joissa käsitellään yhtä tai useampia seuraavista aiheista:

- osaamisen jakaminen ja sellaisten yhteistyöryhmien luominen, joihin osallistuvat kaikki tieto- ja viestintäteknikkaan pohjautuvan oppimisen keskeiset toimijat sekä kysyntä- että tarjontapuolelta (eli sekä kustantamot että tilannekohtaiset sisällön kehittäjät)
- neuvonnan ja tuen tarjoaminen monialaisissa kysymyksissä, jotka liittyvät digitaalisten sisältöpalvelujen käyttöön formaaleissa, nonformaaleissa ja informaaleissa oppimisympäristöissä, esimerkiksi teollis- ja tekijänoikeuskysymyksissä, laatustandardeissa, sähköisessä arvioinnissa ja sähköisissä oppimissalkuissa (e-portfoliot)
- laajemman koulutukseen liittyvän innovoinnin kehittäminen ottaen lähtökohdaksi tieto- ja viestintäteknikan kyvyn tukea uutta pedagogiaa ja sen sopeuttamista sosiaalisiin ja taloudellisiin muutoksiin, uusia oppimistaitoja ja muutoksenhallintaa.

3.2.2 Painopiste 2: Tieto- ja viestintäteknikan, luovuuden ja innovointitaitojen välisten yhteyksien tiivistäminen

Tieto- ja viestintäteknikan lisääntyvä käyttö koulutuksessa on yhä selvemmin kytköksissä sen tarjoamiin uusiin mahdollisuuksiin herättää luovuutta ja saada aikaan innovaatioita yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden parissa kaikkialla Euroopassa.

Etusijalle asetetaan verkostoehdotukset, joissa käsitellään yhtä tai useampia seuraavista aiheista:

- osaamisen jakaminen ja kokeellisten lähestymistapojen soveltaminen luovuuden ja innovaation kehittämiseksi tieto- ja viestintäteknikan avulla
- neuvonnan ja tuen antaminen oppilaitoksille ja alan ammattilaisille
- innovaatiovalmiuksia tukevien hyvien opetus- ja oppimiskäytäntöjen kartoittaminen ja näitä koskevien tapaustutkimusten esittäminen
- julkistamis- ja tiedotustoimet, sidosryhmien vuoropuhelun helpottaminen ja eurooppalaisten tulosten levittäminen.

4. AVAINTOIMINTO 4 – TULOSTEN LEVITTÄMINEN JA HYÖDYNTÄMINEN

Avaintoiminto ”Tulosten levittäminen ja hyödyntäminen” perustuu siihen, että yhä useammat päättäjät ja alan ammattilaiset tiedostavat tarpeen varmistaa EU:n rahoittamien hankkeiden ja toimien mahdollisimman suuri vaikutus uudistetun Lissabonin toimintaohjelman ja Koulutus 2010 -työohjelman toteutuksen tukemiseksi. Tämän avaintoiminnon tärkein tavoite on auttaa luomaan puitteet tulosten tehokkaalle hyödyntämiselle paikallisella, alakohtaisella, alueellisella, valtakunnallisella ja Euroopan tasolla. Tämän avaintoiminnon puitteissa rahoitetut toimet täydentävät alakohtaisten ohjelmien ja muiden avaintoimintojen yksittäisten tulosten levittämistä ja hyödyntämistoimia.

Etusijalle asetetaan tavallisesti hankkeet, joissa ehdotetaan integroitua lähestymistapaa kahdella tai useammalla elinikäisen oppimisen eri sektorilla, joissa on mukana keskeisiä päättäjiä ja/tai jotka osoittavat kykenevänsä saamaan aikaan merkittäviä mitattavissa olevia vaikutuksia alakohtaisella, alueellisella, valtakunnallisella ja/tai Euroopan tasolla.

Etusijalle asetetaan **monenväliset hankkeet**, joissa keskitytään

- kehittämään soveltuva infrastruktuuri (analyysi, mekanismit, menetelmät ja käytännön välineet) tulosten hyödyntämisen helpottamiseksi
- poikittaistoimiin Euroopan tasolla (ala-, teema- tai käyttäjäryhmäkohtaisesti)
- tulosten hyödyntämistoimien edistämiseen keskeisissä toiminnassa olevissa verkostoissa ja asiaan liittyvissä organisaatioissa tavoitteena siirtää tuloksia ja panna ne täytäntöön (kerrannaisvaikutus) ja/tai ottaa ne osaksi kaikkea politiikkaa.

LUKU 3 – JEAN MONNET -OHJELMA

Jean Monnet -ohjelman erityiset ja toiminnalliset tavoitteet

Jean Monnet -ohjelman erityisiä tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 35 artiklan 1 kohdan mukaan

- a) edistää Euroopan yhdentymistä käsittelevää opetusta, tutkimusta ja pohdintaa
- b) tukea erilaisia laitoksia ja järjestöjä, jotka ovat erikoistuneet Euroopan yhdentymistä koskeviin kysymyksiin sekä koulutuskysymyksiin eurooppalaisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Jean Monnet -ohjelman toiminnallisia tavoitteita ovat ohjelmasta tehdyn päätöksen 35 artiklan 2 kohdan mukaan

- a) edistää Euroopan yhdentymistä käsittelevän opetuksen, tutkimuksen ja pohdinnan korkeaa tasoa sekä yhteisössä että sen ulkopuolella sijaitsevilla korkeakouluissa
- b) lisätä tiedeasiantuntijoiden ja yleensä unionin kansalaisten tietämystä ja tietoisuutta Euroopan yhdentymistä koskevista aiheista
- c) tukea Euroopan yhdentymiseen liittyviin kysymyksiin erikoistuneita keskeisiä eurooppalaisia laitoksia
- d) tukea koulutusalaalla toimivien korkealaatuisten eurooppalaisten laitosten ja järjestöjen toimintaa.

JEAN MONNET -OHJELMAN OPETUS-, TUTKIMUS- JA POHDINTATOIMET

Jean Monnet -ohjelman toimen a) tavoitteena on edistää Euroopan yhdentymistä käsittelevän opetuksen, tutkimuksen ja pohdinnan korkeaa tasoa korkeakouluissa (sekä Euroopan yhteisössä että sen ulkopuolella). Tarkoituksena on lisätä asiantuntijoiden, opiskelijoiden ja kansalaisten tietämystä ja tietoisuutta Euroopan yhdentymistä koskevista aiheista.

a) Opetushankkeet (Jean Monnet -moduulit, Jean Monnet -oppituolit ja henkilökohtaiset Jean Monnet -oppituolit)

Etusijalle asetetaan hankkeet,

- joissa luodaan uusia opetustoimintoja (eli kehitetään uusia kursseja ja/tai opinto-ohjelmia)
- joilla uudistetaan Jean Monnet -opetushenkilöstöä
- joita esittävät EU:n ulkopuolisissa maissa ja erityisesti sellaisissa maissa, joissa ei ole meneillään Jean Monnet -hankkeita, toimivat korkeakoulut
- joihin voivat osallistua muiden korkeakoulujen opiskelijat (esimerkiksi samasta kaupungista tai samalta alueelta) ja opiskelijat, jotka eivät automaattisesti osallistu

- Euroopan yhdentymistä käsitteleville kursseille (esimerkiksi luonnontieteiden, teknillisten tieteiden, lääketieteen, kasvatustieteen, taidealojen ja kielten opiskelijat)
- jotka edistävät elinikäistä oppimista (myös aikuiskoulutusta) ja joihin voivat osallistua erilaiset kansalaisyhteiskunnan ryhmät (kuten peruskoulun ja toisen asteen opettajat, toimittajat ja ammattijärjestöjen jäsenet)
 - jotka kattavat sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon opinnot ja tohtorinopintoihin kuuluvan tutkimuksen ohjauksen (tätä painopistealaa sovelletaan vain Jean Monnet -oppituoleissa ja henkilökohtaisissa Jean Monnet -oppituoleissa).

b) Muut akateemiset hankkeet ja tutkimushankkeet (Jean Monnet -osaamiskeskukset, tiedotus- ja tutkimustoimet ja monenväliset tutkijaryhmät)

Etusijalle asetetaan hankkeet,

- jotka sisältävät akateemisia toimintoja, joissa hyödynnetään koulutusalojen välisiä resursseja
- jotka ovat avoinna kansalaisyhteiskuntaan
- joihin osallistuu tohtorintutkintoa valmistelevia tutkijoita tai alle viisi vuotta tohtorintutkinnon suorittamisen jälkeen tutkijana toimineita
- joissa luodaan yhteisiä kansainvälisiä toimintoja ja rakenteellisia linkkejä muiden maiden akateemisiin laitoksiin
- joiden tavoitteena on tuottaa tutkimustuloksia, joita ei voida saavuttaa kansallisesti toteutettavassa tutkimuksessa (tätä painopistealaa sovelletaan vain tiedotus- ja tutkimustoimiin ja monenvälisiin tutkijaryhmiin).